2024

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა

მომზადებულია შპს „ჯეონეიჩარკორპორაცია“-ს მიერ
4/1/2024

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა

დამკვეთი: *სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“*

ფინანსური მხარდაჭერა: *შვედეთის მთავრობა;*

შემსრულებელი: *შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“*

პროექტი: *„გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“*

თბილისი, 2024

ტერმინთა განმარტება

ადმინისტრაცია - ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია

სააგენტო - სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“

სამინისტრო - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

კოდექსი - ნარჩენების მართვის კოდექსი

ნარჩენების მართვა - ეროვნული პარკის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება, დროებითი შენახვა, წინასწარი დამუშავება, ტრანსპორტირება, აღდგენა და განთავსება

ნარჩენების გამოტანა - ნარჩენების გამოტანა დაცული ტერიტორიების საზღვრებიდან შეგროვების უბანზე, მუნიციპალურ კონტეინერებში ან საბოლოო დამშავების ადგილებზე

ნარჩენების დამუშავება - ნარჩენების აღდგენა ან განთავსება

ნარჩენების აღდგენა - კოდექსის I დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების განთავსება - კოდექსის II დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების ტრანსპორტირება - ნარჩენების გადატანა შეგროვების ადგილებიდან დამუშავების უბნებამდე

კონტრაქტორი - ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანია, რომელიც აწარმოებს რაიმე სახის განახლების ან სარეაბილიტაციო სამუშაოებს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში. ან კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენების ტრანსპორტირება-განთავსებას

ინვესტორი - კომპანია, რომელიც გეგმავს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების განვითარებას

მოიჯარე - კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების ოპერირებას

სარჩევი

1 შესავალი 4

2 ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დ. ტ..... 5

3 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია 6

4 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები 0

5 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა 0

6 არსებული სიტუაციის ანალიზი 1

6.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა 1

6.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში 5

6.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა 5

6.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში 5

6.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა 6

6.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები 7

6.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში 8

6.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა 8

6.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები 11

6.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები 11

7 საპროგნოზო მაჩვენებლები 16

7.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი 16

7.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 16

7.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები 16

7.4 ნარჩენების საპროგნოზო მაჩვენებლები 17

8 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი 21

8.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები 21

8.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები 21

8.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები 22

8.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები 23

8.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები 23

8.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები 24

9 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა 25

9.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები 25

9.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები 26

9.2.1 I ეტაპი 26

9.2.2 II ეტაპი 28

9.2.3 III ეტაპი 28

9.2.4 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში 28

9.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები 29

9.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა 30

9.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით 34

9.6 საინფორმაციო ნიშნები 37

9.7 კომპოსტირება 39

9.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები 41

9.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში 42

9.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი 44

10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა 45

11 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება 53

12 ძირითადი რეკომენდაციები 53

13 დანართები 55

შესავალი

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების (ალგეთის ეროვნული პარკი, წალკის (დაშბაშის) კანიონის ბუნების ძეგლი, ბირთვისის ბუნების ძეგლი და სამშვილდის კანიონის ბუნების ძეგლი) ნარჩენების მართვის გეგმას. დოკუმენტი შემუშავებულია პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში. აღნიშნული პროექტის განმახორციელებელ ორგანოს წარმოადგენს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და მისი მმართველობის სფეროში მოქმედი სხვადასხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, მათ შორის, სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“. პროექტი ხორციელდება შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით.

პროექტის მიზანია დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმების, გენერალური გეგმების, წყლის რესურსების მართვის გეგმების და ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება, განახლება და დახვეწა, აღნიშნული დაცული ტერიტორიების მიმდებარე თემებში მცხოვრები მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის“, როგორც ქვეყნის მასშტაბით არსებული დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელი უწყებისათვის, მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ბიომრავალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნებისთვის მნიშვნელოვანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა.

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა შემუშავებულია საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული ნარჩენების მართვის 2022 – 2026 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული 2.1.2 აქტივობის შესრულების მიზნით, რაც გულისხმობს 2024 IV კვარტლამდე დონორთა დახმარებით საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებას.

გეგმა შემუშავებულია საქართველოს კანონის - „ნარჩენების მართვის კოდექსით“ მოთხოვნილი ნარჩენების მართვის პრინციპების და ვალდებულებების გათვალისწინებით. კოდექსის მიხედვით ნარჩენების მართვა უნდა განხორციელდეს გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნის გარეშე, კერძოდ, ისე, რომ ნარჩენების მართვამ:

- საფრთხე არ შეუქმნას წყალს, ჰაერს, ნიადაგს, ფლორას და ფაუნას;
- არ გამოიწვიოს ზიანი ხმაურითა და სუნით;
- არ მოახდინოს უარყოფითი გავლენა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, განსაკუთრებით – დაცულ ტერიტორიებზე და კულტურულ მემკვიდრეობაზე.

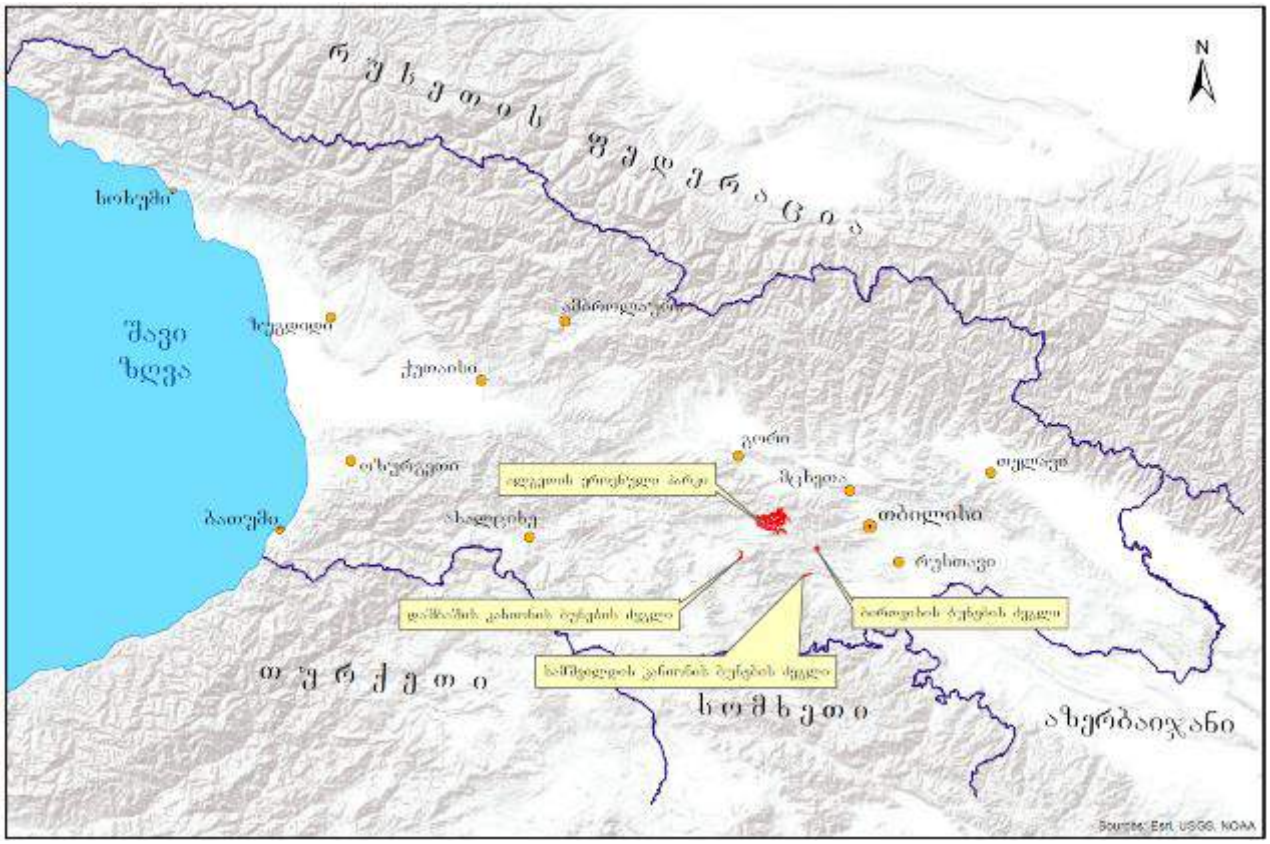
წინამდებარე დოკუმენტი, ასევე, ითვალისწინებს საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიით“ განსაზღვრულ მიმართულებებს სხვადასხვა ტიპის ნარჩენების მართვის შესაძლებლობებთან დაკავშირებით.

1 ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიები

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიები მდებარეობს აღმოსავლეთ საქართველოში და მოიცავს თრიალეთის ქედის აღმოსავლეთ ნაწილის სამხრეთ ფერდობებს, მდინარეების ალგეთის, ქცია-ხრამის და ჭივჭავის ხეობებს. დაცული ტერიტორიების ჯამური ფართობია 10 225,8 ჰა.

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების მდებარეობა ნაჩვენებია ნახაზზე 2.1.

ნახაზი 2.1. ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ადგილმდებარეობა

განსახილველი დაცული ტერიტორიები მოიცავს შემდეგ კატეგორიებს:

- ალგეთის ეროვნული პარკი (შეესაბამება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების II კატეგორიას). ფართობი - 8 768 ჰექტარი. ეროვნული პარკის ფარგლებში გამოყოფილია შემდეგი ფუნქციონალური ზონები:
  - ბუნების მკაცრი დაცვის ზონა - 2 983 ჰა და ძირითადად მოიცავს ეროვნული პარკის ჩრდილოეთ, დასავლეთ და სამხრეთ პერიფერიულ ნაწილებს;
  - ტრადიციული გამოყენების ზონა - 5 785 ჰა და ძირითადად მოიცავს ეროვნული პარკის იმ ნაწილებს, რომლებიც ახლოს მდებარეობენ დასახლებულ პუნქტებთან.
- წალკის (დაშბაშის) კანიონის ბუნების ძეგლი (შეესაბამება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების III კატეგორიას). ფართობი - 538 ჰექტარი;
- სამშვილდის კანიონის ბუნების ძეგლი (შეესაბამება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების III კატეგორიას). ფართობი - 405 ჰექტარი;
- ბირთვისის ბუნების ძეგლი (შეესაბამება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების III კატეგორიას). ფართობი - 514,8 ჰექტარი.

ალგეთის ეროვნული პარკის შექმნის მიზანია ამ ტერიტორიაზე ბიოლოგიური და ლანდშაფტური მრავალფეროვნების შენარჩუნება, კერძოდ, აღმოსავლური ნაძვისა და კავკასიური სოჭის გავრცელების უკიდურესი აღმოსავლეთ საზღვრის დაცვა მცირე კავკასიაში, აგრეთვე, აქ გავრცელებული ეკოსისტემების, ჰაბიტატებისა და სხვა დაკავშირებული სახეობების დაცვა, მოვლა-პატრონობა. ბუნების ძეგლების შექმნის მიზანია აქ არსებული უნიკალური გეოლოგიური წარმონაქმნების, ჰიდროლოგიური ობიექტების, ისტორიული არტეფაქტებისა და ბიომრავალფეროვნების „წითელი ნუსხის“ სახეობების დაცვა.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი მდებარეობს დაბა მანგლისში, კურორტის ქუჩა №4-ში. აღნიშნული ინფრასტრუქტურა კეთილმოწყობილია 2019 წლიდან. აქ წარმოდგენილია საინფორმაციო სივრცე, თოკების პარკი. ვიზიტორებს სხვადასხვა სერვისების მიღების შესაძლებლობა აქვთ, მათ შორის გიდის და ცხენების დაქირავება. ვიზიტორთა ცენტრი ღიაა წელიწადის ნებისმიერ დროს. თუმცა სხვადასხვა სერვისების მიღება იზღუდება ზამთარის უამინდობის განმავლობაში.

არსებული ეკოტურისტული ბილიკები ძირითადად დაკავშირებულია დაბა მანგლისთან და ეროვნული პარკის სამხრეთ, შუა და ჩრდილოეთ დერეფნებით მიემართება მისი დასავლეთ ნაწილისკენ. თუმცა ბილიკები ასევე კარგად დაკავშირებულია ეროვნული პარკის დასავლეთით, წალკის მუნიციპალიტეტის სოფ. ჩოლიანთან. ძირითადი ბილიკებია:

- დაბა მანგლისი-სოფ. ჩოლიანის ტურისტული ბილიკი;
- სოფ.ნამტვრიანი-კლდეკარის ციხე-სოფ. ჩოლიანის ტურისტული ბილიკი (ზედა გადასასვლელი ბილიკი);
- დაბა მანგლისი-თხინვალა-ალგეთის ხეობა-დაბა მანგლისი;
- დაბა მანგლისი-ჯვრისხევი-მამიდას ქვა (მამიდას ქვის ბილიკი);
- მამიდას ქვა-ელიას ეკლესია-ჩოლიანის ტურისტული ბილიკი;
- ასევე აღსანიშნავია სამშვილდეს კანიონის ბუნების ძეგლის ბილიკი.

სხვა ეკოტურისტული სერვისებიდან აღსანიშნავია, რომ ორ ლოკაციაზე (ზემო ჭინჭრიანის და თხინვალას მიმდებარედ) მოწყობილია ტურისტული თავშესაფრები (კოტეჯები). თუმცა მათი ფუნქციური დატვირთვა დაბალია და მოწყობის დღიდან ვიზიტორებს თითქმის არ უსარგებლიათ ღამის გათევის სერვისით. დაბა მანგლისიდან დასავლეთით, დაახლოებით 2,0 კმ მანძილის დაშორებით, ე.წ. „ბურატინოს ტბის“ მიმდებარედ ასევე მდებარეობს საპიკნიკე ადგილი, სადაც მოწყობილია ფანჩატურები, საცეცხლურები, საპირფარეშო და სხვა. ჩამოთვლილი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა მოწყობილია დონორი ორგანიზაციების დახმარებით.

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია მთელი წლის განმავლობაში იღებს ვიზიტორებს. თუმცა ვიზიტორთა უმეტესობა დაცულ ტერიტორიებს აპრილიდან სექტემბრამდე პერიოდში სტუმრობს. ყველაზე ცოტა ტურისტი ზამთრის თვეებში (დეკემბერი-თებერვალი) ფიქსირდება. აქვე აღსანიშნავია, რომ სეზონურ ჭრილში დისბალანსი უფრო აღსანიშნავია ადგილობრივი ვიზიტორების შემთხვევაში. უცხოეული ვიზიტორებისთვის კი დაცული ტერიტორიების სტუმრობა ზამთრის თვეებშიც საინტერესოა. 2023 წელს ვიზიტორების რაოდენობა პანდემიამდელ მაჩვენებელს (37000 ზე მეტი) გაუტოლდა.

2 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში იდენტიფიცირებულია შემდეგი დაინტერესებული მხარეები:

- სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“;
- ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია;
- თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია;
- წალკის მუნიციპალიტეტის მერია;

- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტი;
- გარემოს ზედამხედველობის სამსახური;
- ვიზიტორები;
- ტურისტული კომპანიები;
- სახიფათო ნარჩენების მართვაზე ნებართვის მქონე კომპანიები;
- ნარჩენების გადამამუშავებელი კომპოანიები;
- დაცული ტერიტორიის საზღვრებთან მიმდებარე დასახლებების მოსახლეობა;
- ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენლები;
- არასამთავრობო სექტორი.

წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავების პროცესში მომზადდა დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის გეგმა. აღნიშნული გეგმის მიხედვით უზრუნველყოფილი იქნა დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობა დოკუმენტის შემუშავების სხვადასხვა ეტაპზე. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის პროცესი ნაჩვენებია ცხრილში 3.1.

2024 წლის 29 მარტს, ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციულ შენობაში გაიმართა სამუშაო შეხვედრა დოკუმენტის განხილვის, მასთან დაკავშირებული შენიშვნების და წინადადებების მიღების მიზნით. დაინტერესებულ მხარეებს შეხვედრის შესახებ ინფორმაცია მიეწოდათ წინასწარ. შეხვედრის დროს დამსწრე საზოგადოების მხრიდან დოკუმენტთან დაკავშირებით გამოთქმული იქნა შენიშვნები და წინადადებები, რაც ასახული იქნა წინამდებარე დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში. შეხვედრის ოქმი წარმოდგენილია დანართში 1.

2024 წლის 13 ივნისს სამუშაო შეხვედრა გაიმართა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლებთან. შეხვედრას ასევე ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს და დოკუმენტის შემმუშავებელი კომპანიის წარმომადგენლები. შეხვედრის პროცესში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლების მხრიდან დოკუმენტის სტრუქტურასა და შინაარსთან დაკავშირებით გამოითქვა გარკვეული შენიშვნები. შენიშვნების შინაარსი და მათი პასუხები ასახულია დანართში 1 წარმოდგენილ შენიშვნებზე რეაგირების ერთიან ცხრილში.

ცხრილი 3.1. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა

N	სახელი და გვარი	საკონტაქტო ინფორმაცია	დაინტერესებული მხარე	ინტერესის და გავლენის სფერო	ჩართულობის მიზანი/სტრატეგია	დაინტერესებულ მხარეებთან კომუნიკაციის დრო და სიხშირე	პასუხისმგებელი პირი პროექტის განმახორციელებელი ორგანოდან
1	ნატა სულთანიშვილი	ტელ: 595999908 ელ. ფოსტა: sultanishvilinato@gmail.com	სსიფ "დაცული ტერიტორიების სააგენტო"-ს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსი	პირდაპირი ინტერესი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვა	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
2	ზვიად ხაფავა	ტელ: 555551255 ელ. ფოსტა: zviadkhapava@gmail.com	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	პირდაპირი ინტერესი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვა; ნარჩენების მართვის კონტროლი და გაუმჯობესება; საკუთარი რესურსების ეფექტიანი გამოყენება	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

3	ჯემალ გოგიშვილი	ტელ: 595450077; 598880902 ელ. ფოსტა: kdstetri@yahoo.com	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის დაბა მანგლისის დასუფთავების სამსახურის უფროსი	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის დაბა მანგლისში ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
4	ბესიკ სუბელიანი	ტელ: 599 94 01 10 ელ. ფოსტა: zeburizoidze@gmail.com	ააიპ წალკის წყალმომარაგებისა და კეთილმოწყობის სამსახურის უფროსის მოადგილე	წალკის მუნიციპალიტეტის ფარგლებში ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
5	ზურაბ გვენცაძე	ტელ: 595364263 ელ. ფოსტა: zurab.gventsadze@des.gov.ge	გარემოს ზედამხედველობის სამსახური/ - ინსპექციის უფროსი (ადგილობრივი)	ნარჩენების მართვის სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება	ნარჩენების უსისტემო გავრცელების თვალსაზრისით მგრძნობიარე მონაკვეთებზე კონტროლის განხორციელება და გამკაცრება	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
6	ნინო ჯანაშვილი	ტელ: 557572866	ტურისტული კომპანია	დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია	ეკოტურისტული ლოკაციებზე ნარჩენების მართვის პროცესის გაუმჯობესება და დაბინძურების პრევენცია	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

7	გიორგი ფირცხალავა შპს „ეკო ტური“	ტელ: 555379757 ელ. ფოსტა: gpirtskhalava98@gmail.com	ტურისტული კომპანია	დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია	ეკოტურისტული ლოკაციებზე ნარჩენების მართვის პროცესის გაუმჯობესება და დაბინძურების პრევენცია	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
8	ლევან წიკლაური	ტელ: 595999970 ელ. ფოსტა: Ltsiklauri1972@gmail.com	დაცული ტერიტორიის საზღვრებთან მიმდებარე დასახლებების მოსახლეობა (სოფლების რწმუნებულები)	ადგილობრივი მოსახლეობა	დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინება	საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
9	კახაბერ ხუბუა	ტელ: 599 15 89 99	სახიფათო ნარჩენების მართვაზე ნებართვის მქონე კომპანია - შპს „ეკომედი“	ნარჩენების (მათ შორის სახიფათო) მართვა	დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციისთვის მომსახურების გაწევა - ნარჩენების გატანა, გაუვნებელყოფა და აღდგენა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
10	რუსუდან სიმონიძე	ტელ: 599532611 ელ. ფოსტა: rsimonidze@yahoo.com	მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრები	მმართველი ორგანოების პერსონალის და მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება	დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის პერსონალის და ვიზიტორების ცნობიერების ამაღლება	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

3 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები

ნარჩენების მართვის გეგმის მთავარი მიზანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა, ალგეთის ეროვნულ პარკში არსებული ბიომრავალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნების უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად დასახულია შემდეგი ამოცანების გადაჭრა:

- დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მექანიზმის დანერგვა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებას, მათ უსაფრთხოდ შეგროვებასა და საბოლოო განთავსებას;
- დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის პროცესის შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ და საერთაშორისო რეგულაციებთან, ასევე, ადგილობრივ დონეზე მოქმედ სახელმძღვანელო დოკუმენტებთან (მათ შორის, მუნიციპალიტეტების ნარჩენების მართვის გეგმებთან და სხვა);
- ეფექტიანი კომუნიკაციის გზით ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის იმპლემენტაციასა და დაცულ ტერიტორიაზე დაგეგმილი და განხორციელებული ღონისძიებების/აქტივობების შესაბამისობას აღნიშნულ გეგმასთან უზრუნველყოფს ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია. გეგმის მოქმედების ოპტიმალურ პერიოდად მიჩნეულია 5 წელი. ამ პერიოდის გასვლის შემდგომ ქვეყანაში ახალი მოთხოვნებისა და რეგულაციების შემოტანასთან ერთად შესაძლებელია საჭირო გახდეს გეგმის განახლება.

4 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა

ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული ეროვნული სამართლებრივი დოკუმენტები მოცემულია ცხრილში 5.1. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში ასევე გათვალისწინებულია ევროკავშირის ნარჩენების მართვის ჩარჩო-დირექტივა 2008/98/EC (19.11.2008 წ).

ცხრილი 5.1. ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული სამართლებრივი დოკუმენტები

მიღების/დამტკიცების წელი	კანონის/ნორმატიული დოკუმენტის დასახელება	სარეგისტრაციო კოდი
1996	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“	360.050.000.05.001.000.127
2007	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ“	360.050.000.05.001.003.060
1996	საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ“	360.000.000.05.001.000.184
2014	საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის კოდექსი“	360160000.05.001.017608
2015	საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილება „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“	300230000.10.003.018812
2016	საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილება „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“	360160000.10.003.019209
2016	საქართველოს მთავრობის №159 დადგენილება - ტექნიკური რეგლამენტი „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“	300160070.10.003.019224

2016	საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილება. ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ	360160000.10.003.019225
2020	საქართველოს მთავრობის №672 დადგენილება - „ტექნიკური რეგლამენტი ალგეთის ეროვნული პარკის, დაშბაშის კანიონის ბუნების ძეგლის, ბირთვისის ბუნების ძეგლისა და სამშვილდის კანიონის ბუნების ძეგლის მენეჯმენტის გეგმის დამტკიცების თაობაზე“	300160070.10.003.022395

5 არსებული სიტუაციის ანალიზი

წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილია ინფორმაცია დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროების, წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის და მიახლოებითი რაოდენობების, ასევე, მათი მართვის არსებული პრაქტიკის შესახებ. საველე გასვლების და ადმინისტრაციასთან გასაუბრების საფუძველზე შეფასებულია ძირითადი პრობლემები და გამოწვევები.

აღსანიშნავია, რომ განხილულია როგორც უშუალოდ დაცული ტერიტორიის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენები, ასევე ნარჩენები, რომლებიც დაცული ტერიტორიების საზღვრების მომიჯნავედ, გარეშე წყაროების მიერ წარმოიქმნება, თუმცა ქმნის დაცული ტერიტორიების დაბინძურების საკმაოდ მაღალ რისკებს.

5.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროებია:

- **ვიზიტორები** (ნარჩენებს წარმოქმნიან დაცული ტერიტორიების ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, ასევე, ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში. ნარჩენების წარმოქმნას ადგილი აქვს პოპულარულ ეკოტურისტულ ბილიკებზე, მათ შორის ამ მხრივ აღანიშნავია დაბა მანგლისი-ჩოლიანის, ასევე ბირთვისის და სამშვილდის ბუნებრივი ძეგლების ეკოტურისტული ბილიკები);
- **ადმინისტრაცია;**
- **მოსახლეობა** (მათ შორის მწყემსები, რომლებიც სხვა რეგიონებიდან შემოდიან ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონებში);
- **კონტრაქტორი კომპანიები,** რომლებიც შეირჩევიან ტენდერის გზით და საჭიროების მიხედვით, შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე ახორციელებენ სხვადასხვა სარემონტო ან სამშენებლო სამუშაოებს.

ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციებია:

- **ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი;**
- **ეკოტურისტული ლოკაციები** (მათ შორის კოტეჯები, საპიკნიკე და საკარვე ადგილები, იჯარით გაცემული ეკოტურისტული ლოკაციები);
- **მომიჯნავე დასახლებული პუნქტები;**
- **საძოვრად გამოყენებული ტერიტორიები** (ძირითადად, ტრადიციული გამოყენების ზონების ფარგლებში).

წარმოქმნილი ნარჩენების მიახლოებითი შედგენილობა ასეთია:

- **საყოფაცხოვრებო ნარჩენები,** რომლებიც თავის მხრივ, საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილების შესაბამისად, შეიძლება დაკლასიფიცირდეს, როგორც შერეული მუნიციპალური ნარჩენები და განცალკევებულად შეგროვებული ნაწილები (ქაღალდი, მუყაო, ლითონი, მინა და სხვა);
- **კომპოსტირებადი (ბიოდეგრადირებადი) ნარჩენები;**

- **ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები,** რაც მხოლოდ პერიოდულად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ან ეკოტურისტულ ლოკაციებზე განხორციელებულ სამშენებლო-სარემონტო სამუშაოებს უკავშირდება;
- **სახიფათო ნარჩენები** (ძალზედ მცირე მოცულობის).

ცხრილში 6.1.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების მიხედვით.

ცხრილში 6.1.1. ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების და ლოკაციების მიხედვით

ნარჩენების წარმოქმნის წყარო	ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციები	ნარჩენების შემადგენლობა	
		კატეგორია[1]	კოდი და დასახელება[2]
ვიზიტორები	• ვიზიტორთა ცენტრი (დაბა მანგლისი); • იჯარით გაცემული ტერიტორიები (დაშბაშის კანიონი - კომპანია „Kass Land“); • კერძო საკუთრებაში არსებული ე.წ. „ბურატინოს ტბის“ ლოკაცია; • შპს ეკოტური (ბირთვისი, ამლევი); • ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებული ეკოტურისტული ლოკაციები, მათ შორის: ○ ზემო ჭინჭრიანის ტურისტული თავშესაფარი (კოტეჯი); ○ თხინვალას (ე.წ. „ქალების წყაროს“) ტურისტული თავშესაფარი (კოტეჯი); ○ საპიკნიკე ადგილები, მათ შორის ალგეთის სანაპიროზე, „ბურატინოს ტბის“ მიმდებარედ არსებული ლოკაცია; ○ ბირთვისის ბუნების ძეგლის ტერიტორიაზე, დედაციხესთან და შეუპოვართან არსებული საკარვე ადგილები.	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
ადმინისტრაციული პერსონალი	ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი;	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 02 - მინა
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 32 - მედიკამენტები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
		ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები	20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
			20 02 01 - კომპოსტირებადი ნარჩენები (ადმინისტრაციული შენობის ეზოს დასუფთავების

[1] კატეგორიები წარმოდგენილია „ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილების შესაბამისად;

[2] „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილების შესაბამისად

			პროცესში წარმოქმნილი „მწვანე“ ნარჩენები)
		სახიფათო ნარჩენები	20 01 27* - საღებავები, მელნები, წებოვანი და
			20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები
			20 01 35* - წუნდებული ხელსაწყოები.
მოსახლეობა	მომიჯნავე დასახლებული პუნქტები, განსაკუთრებით, სოფლები რომლებიც მოქცეულია ეროვნული პარკის ცენტრალურ ნაწილებში (დაბა მანგლისი, სოფლები შეხვეტილა, ჭინჭრიანი, არხოტი, კოდისწყარო, ნაპილნარი, ჯვრისხევი).	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
მწყემსები	ძირითადად ალგეთის ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონები, მათ შორის სოფლების შეხვეტილა, ჭინჭრიანი, არხოტი, კოდისწყარო, ნაპილნარი, ჯვრისხევი მიმდებარედ	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
კონტრაქტორი კომპანიები	დამოკიდებულია სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებზე, ასევე ახალი ეკოტორისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე. ნარჩენები შეიძლება წარმოიქმნას ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში, ტურისტული თავშესაფარების და საპიკნიკე ადგილების ტერიტორიაზე. ასევე ეკოტურისტული ბილიკების დერეფანში, მათი განახლება-რეაბილიტაციის პროცესში.	ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები	17 09 03* - სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;
			17 09 04 - შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები

5.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნა მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია სეზონურობაზე. ვიზიტორების მხრიდან ნარჩენები დიდწილად ზაფხულში, ტურისტულად აქტიურ სეზონზე წარმოიქმნება. თუმცა, მაგალითად, დაშბაშის კანიონზე, სადაც დაინტერესება საკმაოდ მაღალია წლის ნებისმიერ პერიოდში, ნარჩენების წარმოქმნა სეზონური თვალსაზრისით შედარებით თანაბარია.

დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე ძირითად დასახლებულ პუნქტებში ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობა სეზონურ ჭრილში შედარებით თანაბარია. თუმცა, გამოსარჩევია ზოგიერთი დასახლებული პუნქტი, სადაც ზაფხულის პერიოდში მნიშვნელოვნად იმატებს დამსვენებელთა რაოდენობა, იზრდება ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობა და, შესაბამისად, დაცული ტერიტორიების განაპირა უბნებზე ნარჩენების უსისტემო გავრცელების რისკები. ამ მხრივ გამოსარჩევია დაბა მანგლისი, წალკა და სხვა. ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონების საძოვრად გამოყენება, ძირითადად, ზაფხულის პერიოდში ხდება. შესაბამისად, მწყემსების მიერ ნარჩენების წარმოქმნა სწორედ ამ სეზონზეა განსაკუთრებით აღსანიშნავი.

ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები შესაძლებელია წარმოიქმნას წლის ნებისმიერ სეზონზე. თუმცა, საკმაოდ მკაცრი კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე, ამ სახის ნარჩენების გენერირების ალბათობა ზამთრის სეზონზე მნიშვნელოვნად ნაკლებია.

ადმინისტრაციული პერსონალის მხრიდან ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობაზე სეზონური გავლენა მინიმალურია.

5.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა

5.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში

ადგილობრივი ხელისუფლება: საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს შესაბამისად მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ვალდებულება ადგილობრივ ხელისუფლებას (მუნიციპალიტეტებს) ეკისრება. თავისი კომპეტენციის ფარგლებში თეთრიწყაროს და წალკის მუნიციპალიტეტების დასუფთავების სამსახურების მიერ განსახილველი დაცული ტერიტორიების მიმდებარე დასახლებულ პუნქტების უმეტესობაში ხდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება და მათი ტრანსპორტირება ნარჩენების მუნიციპალურ პოლიგონზე. გამონაკლისს წარმოადგენს ალგეთის ეროვნული პარკის მოსაზღვრე, მაღალმთიანი სტატუსის მქონე სოფლები, სადაც საგზაო ინფრასტრუქტურის არარსებობის გამო ნარჩენების შეგროვება და ტრანსპორტირება ვერ ხერხდება. ეს სოფლებია: კოდისწყარო, ნაპილნარი, დიდი და პატარა ნამტვრიანა, ჯვრისხევი, უგუდეთი, ჭინჭრიანი. ასევე საყურადღებოა სოფ. ხარება წალკის კანიონზე. კანიონის თავზე მოწყობილი საპიკნიკე სივრცეები, სოფ. დაშბაში.

ნარჩენების შესაგროვებელი მუნიციპალური კონტეინერები

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვებას და გატანას ახორციელებს:

- ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე;
- ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებული ეკოტურისტული ლოკაციებზე, მათ შორის:
  - ზემო ჭინჭრიანის ტურისტული თავშესაფარი (კოტეჯი);

- ქალების წყაროს ტურისტული თავშესაფარი (კოტეჯი);
- საპიკნიკე ადგილები, მათ შორის ალგეთის სანაპიროზე, „ბურატინოს ტბის“ მიმდებარედ არსებული ლოკაცია. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ლოკაცია კერძო საკუთრებაა, ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს ამ ტერიტორიიდან ნარჩენების გატანას და სანიტარული პირობების შენარჩუნებას;
- ბირთვისის ბუნების ძეგლის ტერიტორიაზე, დედატბასთან და შეუპოვართან არსებული საკარვე ადგილები;
- ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიური ტერიტორიები, მათ შორის ეკოტურისტული ბილიკები;

- ადგილობრივი მოსახლეობის, ვიზიტორების და სტიქიური ნაგავსაყრელების გავლენით დაბინძურებული უბნები დაცული ტერიტორიების საზღვრებში.

მოიჯარე კომპანიები: მოიჯარე კომპანიების (როგორიცაა შპს „ეკო ტური“, კომპანია „Kass Land“) ვალდებულებაა თავად უზრუნველყონ მათი მართვის ქვეშ არსებული ობიექტების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და გატანა. თუმცა, არის შემთხვევები, როდესაც ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია ახორციელებს აღნიშნული ეკოტურისტული ლოკაციების ფარგლებში, უსისტემოდ გავრცელებული ნარჩენების შეგროვებას (მათ შორის პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში).

კონტრაქტორი კომპანიები: საჭიროების შემთხვევაში სხვადასხვა ლოკაციებზე განხორციელებული სამშენებლო და სარემონტო სამუშაოების შედეგად წარმოქმნილი ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენების შეგროვების და შემდგომი მართვის პასუხისმგებლობა, აღნიშნული სამუშაოების შემსრულებელ, ტენდერის გზით გამოვლენილ კომპანიებს ეკისრებათ. აღნიშნული საკითხი რეგულირდება მათთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

5.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა

არსებული მდგომარეობით ნარჩენების მართვისთვის საჭირო ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა შემოიფარგლება შემდეგით:

სატრანსპორტო საშუალებები: დღეისათვის რეინჯერები ნარჩენებს აგროვებენ ხელით და გადააქვთ დაცული ტერიტორიების კუთვნილი ავტომანქანებით (პიკაპის ტიპის ავტომობილები) მუნიციპალიტეტების მიერ განთავსებულ უახლოეს ნარჩენების შესაგროვებელ კონტეინერებამდე.

ურნები და კონტეინერები: დღეისათვის ნარჩენების შესაგროვებელი აღჭურვილობა ძირითადად თავმოყრილია ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ეზოში. აქ განლაგებულია სტაციონალური ლითონის ურნები (ხის მოსახვით) და შედარებით დიდი ზომის ორბორბლიანი პლასტმასის კონტეინერები (იხ. სურათები 6.3.2.1.). უშუალოდ შენობაში განთავსებულია შედარებით მცირე ზომის ურნები. არსებული პრაქტიკა ითვალისწინებს ნარჩენების ერთიანად, პლასტმასის კონტეინერებში შეგროვებას და შემდგომ გატანას ეზოს გარეთ, მუნიციპალიტეტების მიერ განთავსებულ შესაგროვებელ კონტეინერებამდე.

მსგავსი აღჭურვილობა არ არის ან ძალზედ არასაკმარისი რაოდენობით არის წარმოდგენილი ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ კვლევის პერიოდი დაემთხვა ტურისტულად არააქტიურ სეზონს. ადმინისტრაციის ინფორმაციით მოთხოვნის შესაბამისად ასეთ ლოკაციებზე რეინჯერები აგროვებენ ნარჩენებს და გააქვთ პოლიეთილენის პარკებით უახლოეს კონტეინერებამდე.

უმეტეს შემთხვევაში ნარჩენების შესაგროვებელ აღჭურვილობას არ გააჩნია შესაბამისი წარწერები. ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე და, მით უმეტეს, სხვა ლოკაციებზე არ არის დანერგილი ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ეფექტიანი მეთოდები.

სურათები 6.3.2.1. ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე არსებული ნარჩენების შესაგროვებელი აღჭურვილობა

სტაციონალური ლითონის ურნები შენობის ეზოში

მცირე ზომის ურნები შენობის შიგნით

ნარჩენების შენახვის/დასაწყობების უბანი: დღეისათვის, დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ცალკე გამოყოფილი უბანი, სადაც შესაძლებელი იქნება ნარჩენების (მათ შორის სახიფათო ნარჩენების) დროებითი შენახვა, განთავსებული არ არის.

საინფორმაციო ნიშნები: დღეისათვის, დაცულ ტერიტორიებზე ლიმიტირებული რაოდენობით არის განლაგებული საინფორმაციო ნიშნები. საინფორმაციო ნიშნები, ძირითადად, განლაგებულია საკარვე და საპიკნიკე ლოკაციებზე, ასევე, ეკოტურისტული ბილიკების ზოგიერთ მონაკვეთზე და, ასევე, ეროვნული პარკის იმ უბნებზე, რომლებიც ესაზღვრება დასახლებულ პუნქტებს და მაღალია საყოფაცხოვრებო ნარჩენებით დაბინძურების რისკები. ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში საინფორმაციო ნიშნები წარმოდგენილი არ არის.

5.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები

დღეისათვის ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში არ არსებობს ცალკე გამოყოფილი საშტატო ერთეული, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ნარჩენების მართვაზე. ნარჩენების მართვის ორგანიზაციული საკითხების გადაწყვეტა ხდება დირექტორის მიერ. ნარჩენების შეგროვების და მართვის პროცესში აქტიურად არიან ჩართული რეინჯერები.

5.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში

დღეისათვის ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციას არ ჰყავს კონტრაქტორი კომპანიები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანას, შეგროვებას, ტრანსპორტირებას ან განთავსებას. ასევე, არ არსებობს ხელშეკრულების გაფორმების პრაქტიკა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიებთან. ადმინისტრაცია ნარჩენების მართვის სფეროში თანამშრომლობს მხოლოდ მუნიციპალიტეტების დასუფთავების სამსახურებთან.

5.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა

ვიზიტორების ნარჩენები: დღეისათვის ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, მათ შორის იჯარით გაცემულ ობიექტებზე, ვიზიტორების მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და შემდგომი მართვა ხორციელდება ორი ძირითადი პრინციპით:

- რეინჯერების ან მოიჯარე კომპანიების პერსონალის მიერ ნარჩენების შეგროვება და განთავსება მუნიციპალურ კონტეინერებში. ასეთი სქემა, ძირითადად, საპიკნიკე ტერიტორიებზეა დანერგილი. პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში (რაც ადმინისტრაციის ინფორმაციით წელიწადში საშუალოდ ორჯერ ტარდება), ნარჩენების მართვის აღნიშნულ სქემაში მოხალისეებიც არიან ჩართულნი (ძირითადად, მოსწავლეები და სტუდენტები);
- ადმინისტრაციის ინფორმაციით შედარებით მაღალი პასუხისმგებლობით გამოირჩევიან ის ვიზიტორები, რომლებიც დაცულ ტერიტორიებს ლაშქრობის მიზნით სტუმრობენ ან იყენებენ ადმინისტრაციის დაქვემდებარებაში არსებულ ღამის გასათევ კოტეჯებს. ასეთ შემთხვევაში უმეტესად მოქმედებს პრინციპი - „გამოგაქვს ის~, რაც შეგაქვს“ და თავად ვიზიტორების მხრიდან ხდება ნარჩენების უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში განთავსება. უმეტესად მსგავი პრაქტიკაა დანერგილი გაიჯარებულ ლოკაციებზეც, რისი კონტროლიც მოიჯარე კომპანიების მხრიდან ხორციელდება.

ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკა არ არსებობს.

ადმინისტრაცია: ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში ნარჩენების მართვის შედარებით ეფექტიანი მეთოდებია დანერგილი. ნარჩენების მართვის პროცესი გარკვეულწილად სეპარირებულ შეგროვებასაც ითვალისწინებს.

შერეული მუნიციპალური ნარჩენები გროვდება ადმინისტრაციის კუთვნილ პლასტმასის კონტეინერებში და დაგროვების შესაბამისად გაიტანება ეზოს გარეთ მდგრად მუნიციპალურ კონტეინერებში. აღნიშნულ პროცესში მინის, ლითონის ან პლასტმასის მცირე ზომის ნარჩენების განცალკევების პრაქტიკა არ არსებობს. თუმცა ადმინისტრაციის ძალისხმევით ცალკე გროვდება ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ქაღალდის ნარჩენები (ძირითადად, მაკულატურა). ამავე დროს, დღეისათვის არ არის გამოკვეთილი კონტრაქტორი, რომელიც უზრუნველყოფს ამ ტიპის ნარჩენების გატანას და შემდგომ გადამუშავებას. შესაბამისად, მაკულატურა დასაწყობებულია ადმინისტრაციის შენობის ერთ-ერთ ოთახში.

ძირითადად შემოდგომის სეზონზე, ადმინისტრაციული შენობის ეზოს დასუფთავების პროცესში წარმოიქმნება ე.წ. „მწვანე ნარჩენები“ (ფოთლები და ხის მცირე ზომის ტოტები). არსებული პრაქტიკის მიხედვით ამ ტიპის ნარჩენების შეგროვება და კომპოსტირების მიზნით განთავსება ხდება შენობის უკან, ადმინისტრაციის კუთვნილი ტერიტორიის ფარგლებში (მიახლოებითი კოორდინატები: X – 448193; Y - 4616043).

ადმინისტრაციის პერსონალი ცდილობს განცალკევებით შეაგროვოს მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენები (ადგილზე ვიზიტის დროს ამ ტიპის ნარჩენებს ძირითადად მცირე ზომის შერეული ბატარეები და აკუმულატორები წარმოადგენდა). თუმცა ამ ეტაპზე არ არსებობს

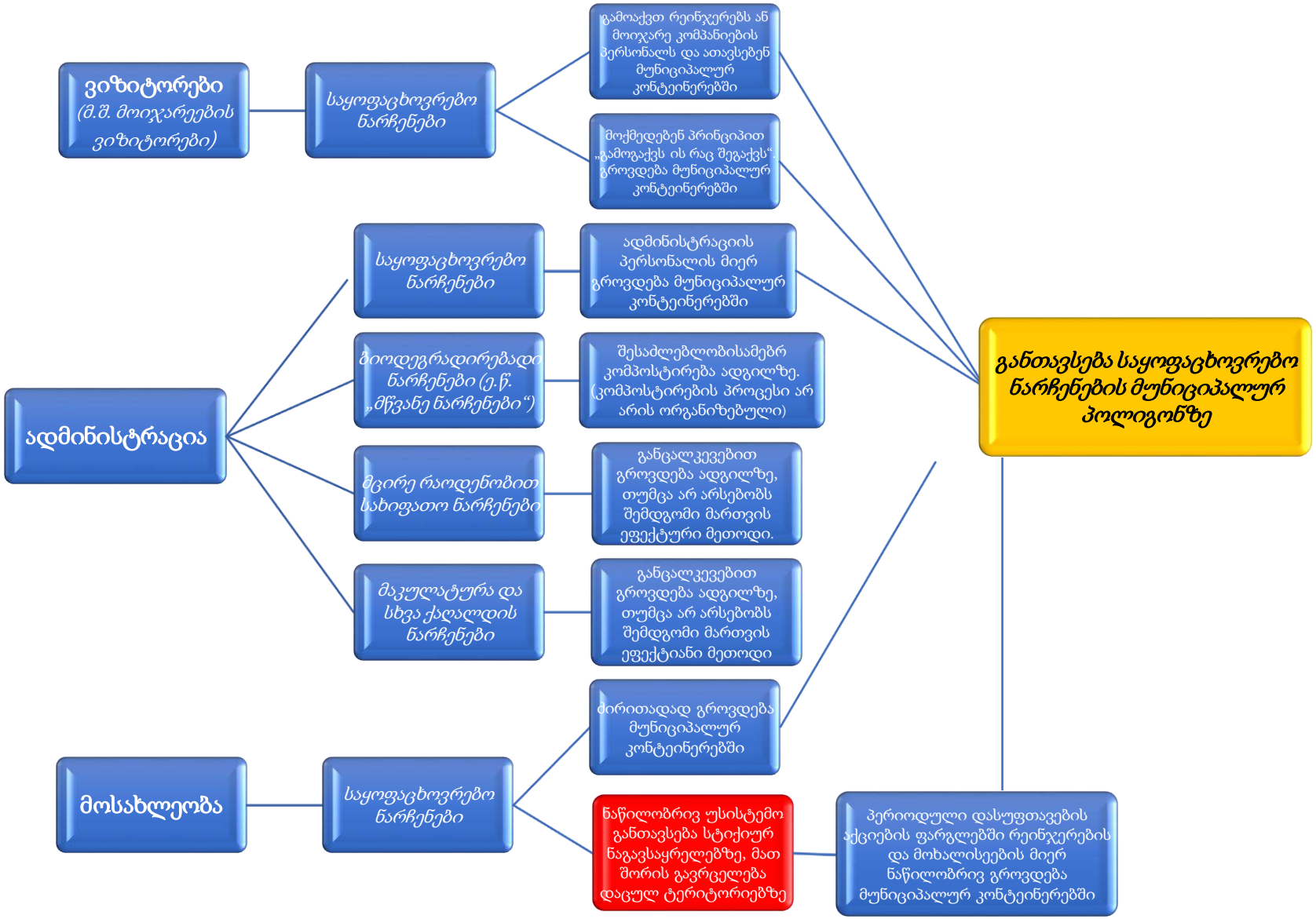
როგორც მათი დროებითი შენახვის, ასევე შესაბამისი კონტრაქტორებისთვის გადაცემის და შემდგომი მართვის ეფექტიანი მეთოდები.

მოსახლეობა: მოსახლეობის მიერ წარმოქმნილი შერეული მუნიციპალური ნარჩენების მართვის მეთოდია შეგროვება მუნიციპალურ კონტეინერებში. თუმცა მაღალმთიანი სტატუსის მქონე სოფლებში (კოდისწყარო, ნაპილნარი, ნამტვრიანა, პალიანა, უგუდეთი, ჭინჭრიანი) არ არსებობს ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერები და პრაქტიკულად არ ხდება მუნიციპალური სამსახურების მიერ ნაჩენების გატანა. შესაბამისად, ასეთ დასახლებებში წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები ძირითადად სტიქიურ ნაგავსაყრელებზე ხვდება. ადმინისტრაციის მიერ პერიოდულად განხორციელებული დასუფთავების აქციების ფარგლებში ხდება მსგავსი დაბინძურებული ტერიტორიების გასუფთავება - უსისტემოდ გავრცელებული ნარჩენების ნაწილობრივი შეგროვება და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შესაგროვებელ კონტეინერებში განთავსება.

ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერებიდან ნარჩენების გატანა ხორციელდება თეთრიწყაროს და წალკის მუნიციპალიტეტების დასუფთავების სამსახურების მიერ, სპეც. ავტომობილების საშუალებით. ნარჩენების გატანა ხდება ორ დღეში ერთხელ. ნარჩენების განთავსება ხდება შპს „მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის კომპანიის“ დაქვემდებარებაში არსებულ საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონებზე.

ნარჩენების შეგროვების და მართვის არსებული სქემა ნაჩვენებია ნახაზზე 6.3.5.1.

ნახაზი 6.3.5.1. ნარჩენების შეგროვების და მართვის არსებული სქემა

5.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებულ დაცულ ტერიტორიებზე მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს გარეშე ფაქტორების მიერ (მოსახლეობა, მწყემსები, კერძო ობიექტები) ნარჩენების უსისტემო გავრცელება და დაცული ტერიტორიების დაბინძურების საკმაოდ მაღალი რისკები. აღნიშნულის მიზეზებია:

- ზოგიერთ დასახლებულ პუნქტში (ძირითადად, მაღალმთიანი სტატუსის მქონე სოფლები ეროვნული პარკის საზღვრებთან) პრაქტიკულად არ ხდება ნარჩენების შეგროვება. რთული საგზაო ინფრასტრუქტურის გამო მუნიციპალიტეტების დასუფთავების სამსახურები ვერ ახდენენ ნარჩენების გატანას;
- მუნიციპალური კონტეინერების არასახარბიელო ტექნიკური მდგომარეობა, არასაკმარისი რაოდენობა ან მათი არაოპტიმალური განლაგება;
- საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების დაბალი დონე და საჯარიმო სანქციების არაეფექტიანი მექანიზმები.

ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები დეტალურად აღწერილია მომდევნო პარაგრაფში.

რაც შეეხება ნარჩენების მართვის პროცესში უშუალოდ ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ძირითად გამოწვევებს, აღსანიშნავია შემდეგი საკითხები:

- საჭირო ფინანსური სახსრების სიმცირე;
- ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის და აღჭურვილობის (მათ შორის ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერები და სხვა) ნაკლებობა;
- ნარჩენების შეგროვებაში ჩართული პერსონალის (რეინჯერები) შესაბამისი აღჭურვილობის არარსებობა;
- ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი აღირიცხვის პრაქტიკის არარსებობა;
- ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სუსტი პრაქტიკა ან არარასებობა;
- სეპარირებული ნარჩენების შემდგომი რეციკლირებისთვის რეგიონში სათანადო ინფრასტრუქტურის და საწარმოო ობიექტების ნაკლებობა;
- მარშრუტებისა და შეგროვების ეფექტიანი დაგეგმვის არარსებობა;
- საგანმანათლებლო-დასუფთავებითი ღონისძიებების არასაკმარისი რაოდენობა;
- კომპოსტირების პრაქტიკის არარსებობა ან კომპოსტირების არაეფექტიანი მეთოდების გამოყენება;
- ხარვეზები ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს შორის თანამშრომლობის პროცესში, მათ შორის მუნიციპალტეტების ნარჩენების მართვის გეგმების არარსებობა.

5.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები

ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები ძირითადად ალგეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზეა წარმოდგენილი. დაბინძურების მთავარ წყაროებს მიმდებარე, მაღალმთიანი სტატუსის მქონე სოფლების მოსახლეობა წარმოადგენს. როგორც ზემოთ აღინიშნა, მუნიციპალური მომსახურების არარსებობის გამო მოსახლეობა იძულებულია ნარჩენები მოიშოროს სტიქიურ ნაგავსაყრელებზე, რომლებიც ზოგჯერ დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს არის წარმოდგენილი. ზოგიერთ შემთხვევაში კი ნარჩენების გადაყრა პირდაპირ დაცული ტერიტორიების საზღვრებში არსებულ ხევებში ხდება.

ნარჩენებით დაბინძურების რისკები ასევე მაღალია დაცული ტერიტორიების ფარგლებში გამდინარე მდინარეების (ძირითადად, ალგეთი და ქცია ხრამი) სანაპიროებზე. ამ შემთხვევაში დაბინძურების დამატებით წყაროებს წარმოადგენს აღნიშნული მდინარეების ზედა დინებაში არსებული დასახლებები, სადაც ნარჩენების მოშორება მდინარეთა კალაპოტებში ხდება. მდინარეთა დინებებს ნარჩენების ასეთი ნაკადები საკმაოდ შორი მანძილიდან შემოაქვს დაცული ტერიტორიების საზღვრებში. მსგავსი სახით დაბინძურების რისკის ქვეშ ძირითადად

დაშბაშის (წალკის) და სამშვილდის კანიონი დგას, სადაც ნარჩენები მდინარეს შემოაქვს ზედა დინებაში არსებული დასახლებებიდან (წალკა, ხრამჰესის დასახლება და სხვა).

დაცული ტერიტორიების ნარჩენებით დაბინძურების კიდევ ერთი წყაროა მწყემსები, რომლებიც ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონებში საზაფხულო საძოვრების გამოყენების მიზნით შემოდიან. ამ მხრივ მაღალი რისკის მქონე უბნებად იდენტიფიცირებული იქნა სოფლების უგუდეთის, ნაპილნარის, შეხვეტილას მომიჯნავე საძოვარი ტერიტორიები და ასევე ეროვნული პარკის აღმოსავლეთ განაპირა ტერიტორია შიხანის მთასთან, მანგლისი-წალკა გზის მიმდებარედ.

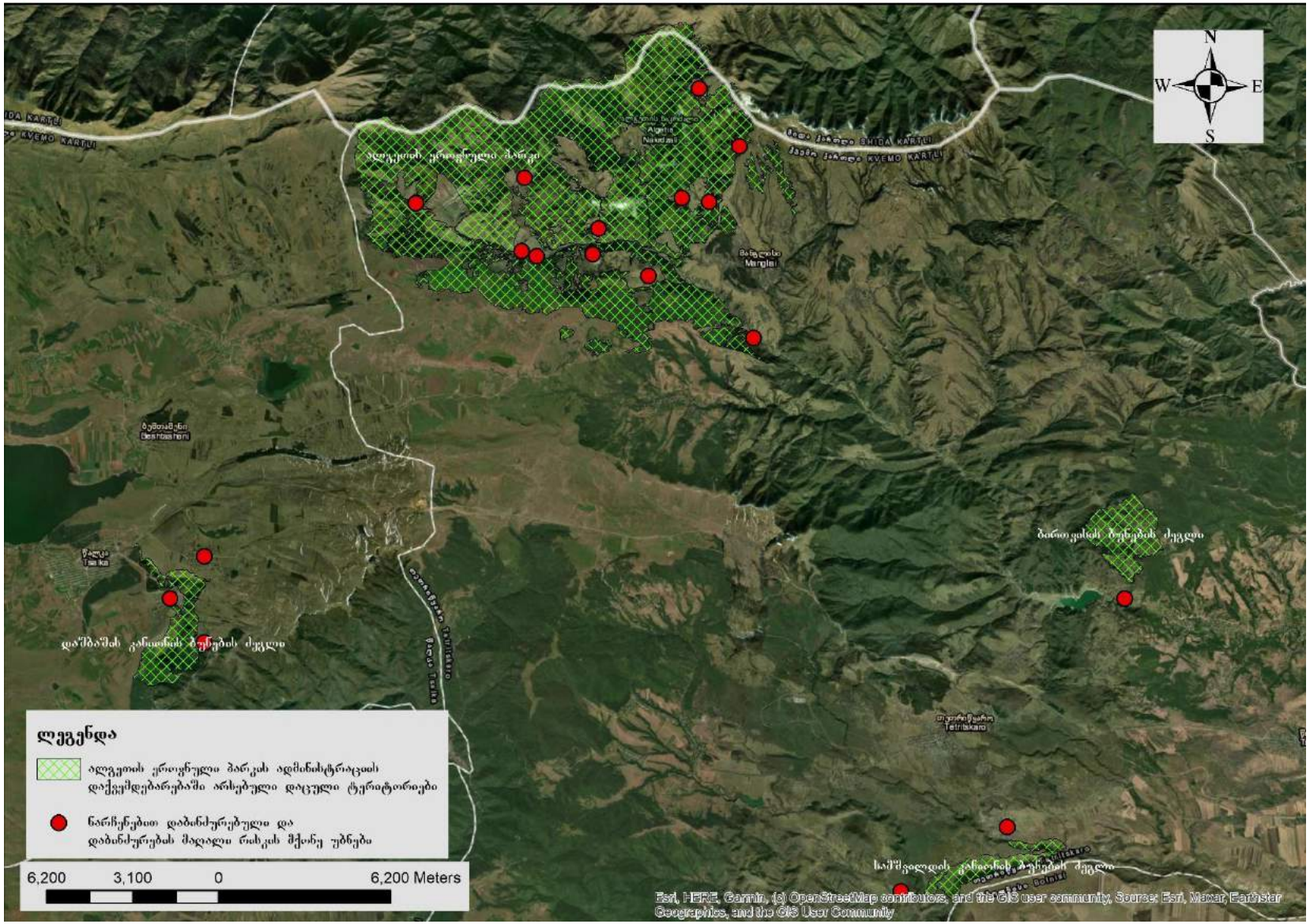
რაც შეეხება ლოკაციებს, რომლებიც დაბინძურების რისკის ქვეშ არიან ვიზიტორების მხრიდან: ამ მხრივ გამოირჩევა საპიკნიკე ადგილები. ამ მხრივ ცხელი წერტილებია მდინარე ალგეთის ნაპირები, ტერიტორიები რომელსაც სამანქანე გზა ესაზღვრება და ადვილად მისადგომია. ვიზიტორების მხრიდან მცირე დაბინძურების ფაქტები ასევე ფიქსირდება დაშბაშის კანიონის იმ უბანზე, სადაც ოპერირებს მოიჯარე კომპანია „kass land“. ის ეკოტურისტული ლოკაციები, რომლებიც ღამის გასათევად გამოიყენება, დაბინძურების რისკის ქვეშ ნაკლებად ექცევიან, ვინაიდან შედარებით ეფექტურად მოქმედებს პრინციპი „გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს“.

აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი ადმინისტრაციის პერსონალის (რეინჯერების) ძალისხმევით ხშირად ხდება ასეთი ადგილების დასუფთავება. დაცული ტერიტორიების დაბინძურების პრევენციის მიზნით რეინჯერების მიერ ნარჩენების შეგროვება და გამოტანა ზოგჯერ დასახლებულ პუნქტების ფარგლებშიც ხდება. გარდა ამისა, ადმინისტრაციის ინიციატივით წელიწადში საშუალოდ ორჯერ ტარდება დასუფთავების აქციები, სადაც მოხალისეებიც არიან ჩართულები. დასუფთავების აქციების ფარგლებში ძირითად სამიზნე ლოკაციებს საპიკნიკე ადგილები, მდინარეთა სანაპირო ტერიტორიები და დაბა მანგლისის დაცულ ტერიტორიებთან მომიჯნავე უბნები წარმოადგენს.

ნახაზზე 6.4.1. მოყვანილია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების განლაგება.

ცხრილში 6.4.1. წარმოდგენილია საველე კვლევების დროს იდენტიფიცირებული ნარჩენებით დაბინძურებული ადგილები, კოორდინატების მითითებით და შესაბამისი დასურათებით.

ნახაზი 6.4.1. ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების განლაგება

ცხრილი 6.4.1. ნარჩენებით დაბინძურებული ზოგიერთი ადგილი

ადგილის დასახელება	მიახლოებითი კოორდინატები	ხედები	
ნაპილნარის შესასვლელი	X 0437318 Y 4618409		
ცხრაკუდაანთ ძველ რესტორანთან	X 0448558 Y 4613478		
რობიზონის სახლის ქვევით	X 0446252 Y 4616592		

პირველი სარეინჯერო, საფუზრების გადასახვევთან	X 0448097 Y 4612771		
წალკის კანიონი, სოფელი დაშბაში	X 0427237 Y 4603548		

6 საპროგნოზო მაჩვენებლები

6.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი

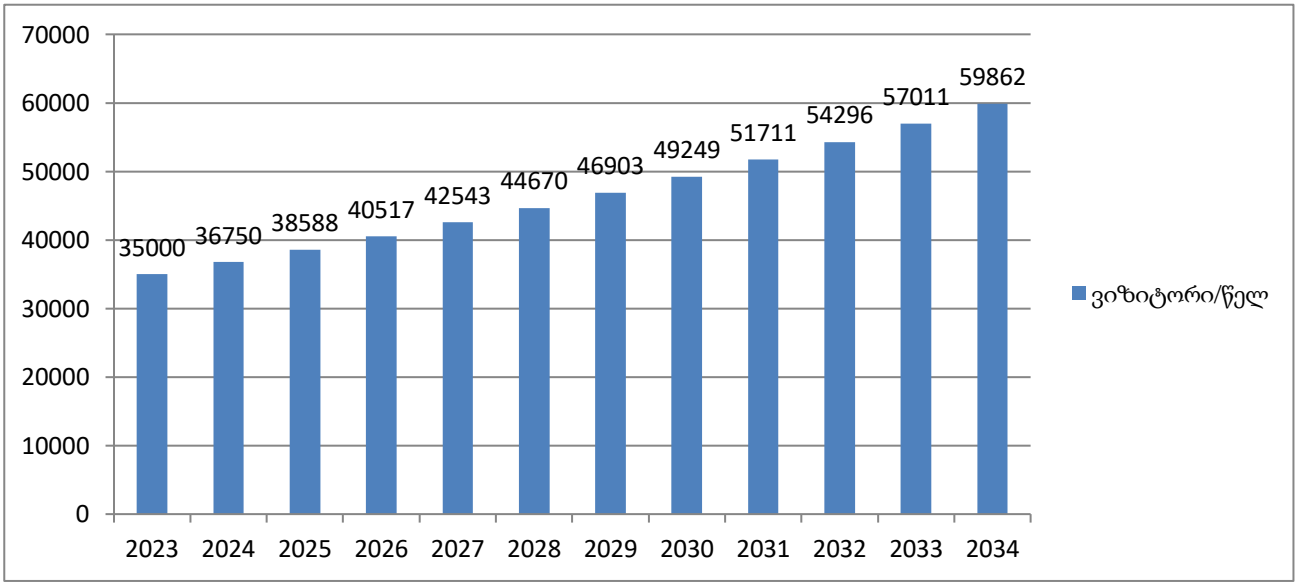
დღეისათვის ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში დასაქმებულთა რაოდენობა 24 ადამიანს შეადგენს. ასევე სახელწფო პროგრამის საფუძველზე დასაქმებულია 4 ადამიანი. ადმინისტრაციის ხელმძღვანელობასთან გასაუბრების შედეგად გამოიკვეთა, რომ ამჟამად პერსონალის რაოდენობრივი ზრდის განსაკუთრებული საჭიროება არ დგას. 10 წლიან პერსპექტივაში, პროგნოზირებულია, რომ ადმინისტრაციის მართვის შესაძლებლობების გაზრდის მიზნით პერსონალის რაოდენობა შეიძლება 20%-ით გაიზარდოს და შეადგინოს 28 ადამიანი.

6.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი

სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით 2023 წელს ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებულ დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორების რაოდენობამ 35 ათასი შეადგინა. ბოლო წლების ზრდის ტენდენციის გათვალისწინებით პროგნოზირებულია საშუალოდ 5%-იანი წლიური მატება. 10 წლიან პერიოდში ტურისტული ნაკადების საპროგნოზო მაჩვენებლები მოცემულია ცხრილში 7.2.1.

ცხრილი 7.2.1. ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 10 წლიან პერიოდში, ვიზიტორი/წელ.

წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
ვიზიტორთა საპროგნოზო მაჩვენებლები	35000	36750	38588	40517	42543	44670	46903	49249	51711	54296	57011	59862

6.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ფარგლებში უახლოეს 10 წლიან პერიოდში განიხილება ახალი ეკოტურისტული ლოკაციების განვითარება. ამ მხრივ მაღალი პერსპექტივით გამოირჩევა ალგეთის ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონების ნაწილი სოფლების ჭინჭრიანის და შეხვეტილას, ასევე ეროვნული პარკის აღმოსავლეთით, მთა შიხანის მიმდებარედ. ასეთ ლოკაციებზე განიხილება ისეთი ატრაქციების და ეკოტურისტული სერვისების განვითარება, როგორიცაა დამატებითი მცირე ზომის ღამის გასათევი კოტეჯები,

ფანჩატურები, მოსასვენებელი და საკვები სივრცეები, საკემპინგე სივრცეები, თოკების პარკები, გადასახედები და სხვა.

მსგავსი ეკოტურისტული ლოკაციების განვითარების გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში სამუშაოები განხორციელდება ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანიების საშუალებით. დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადება და, საჭიროების შემთხვევაში, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება) ინვესტორს ან მშენებელ კომპანიას დაეკისრება. იმ შემთხვევაში თუ საჭირო გახდა ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება, დოკუმენტი წარდგენილი იქნება სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს სახელით.

6.4 ნარჩენების საპროგნოზი მაჩვენებლები

უახლოეს 10 წლიან პერიოდში პარკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობრივი შემადგენლობის მნიშვნელოვანი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის და შესაბამისი იქნება წინამდებარე დოკუმენტის ცხრილში 6.1.1. წარმოდგენილ ჩამონათვალთან.

რაც შეეხება ნარჩენების რაოდენობრივი ცვლილების საპროგნოზო მაჩვენებლებს - დღეისათვის არ არსებობს ზუსტი სტატისტიკური მონაცემები პარკის ტერიტორიაზე წარმოშობილი და შეგროვებული ნარჩენების ზუსტი რაოდენობის შესახებ. წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილი გათვლები ეფუძნება ადგილზე მოპოვებულ ინფორმაციას (მათ შორის, ადმინისტრაციის გამოკითხვის შედეგებს), გარკვეულ ექსპერტულ დაშვებებსა და სხვა მსგავს პროექტებში გამოყენებულ ინდექსებს.

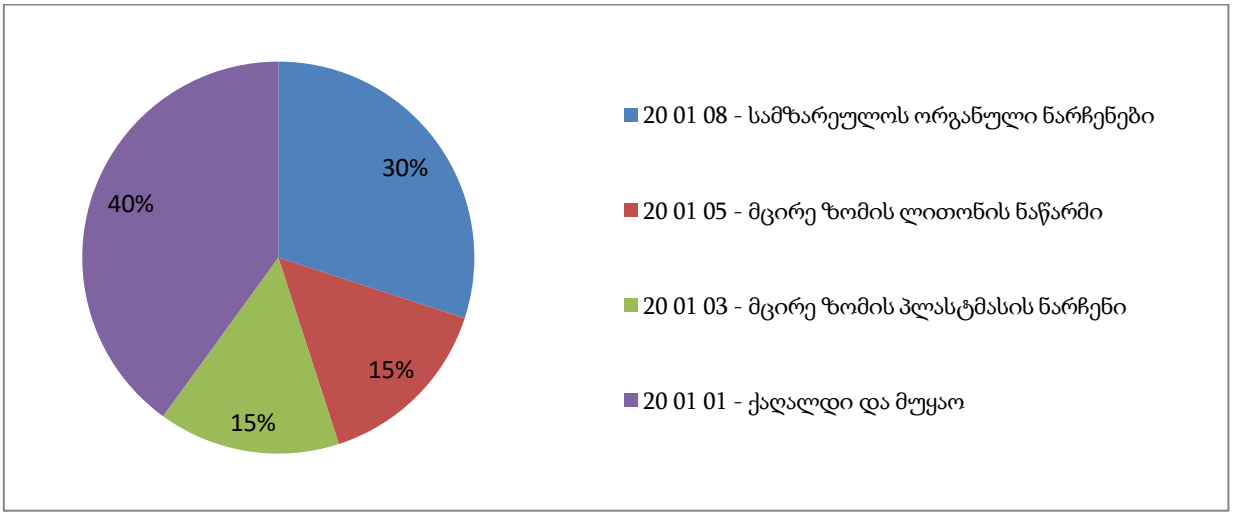
ვიზიტორები: ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების საშუალო რაოდენობა შეადგენს 0,5 კგ/კაც/დღე-ში. ვიზიტორების 10 წლიანი ზრდის პროგნოზის (იხ. ცხრილი 6.1.1.) გათვალისწინებით ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ჯამური რაოდენობები მოცემულია ცხრილში 7.4.1.

ცხრილი 7.4.1. ნარჩენების საპროგნოზო რაოდენობრივი მაჩვენებელი 10 წლიან პერიოდში, ტ/წელ

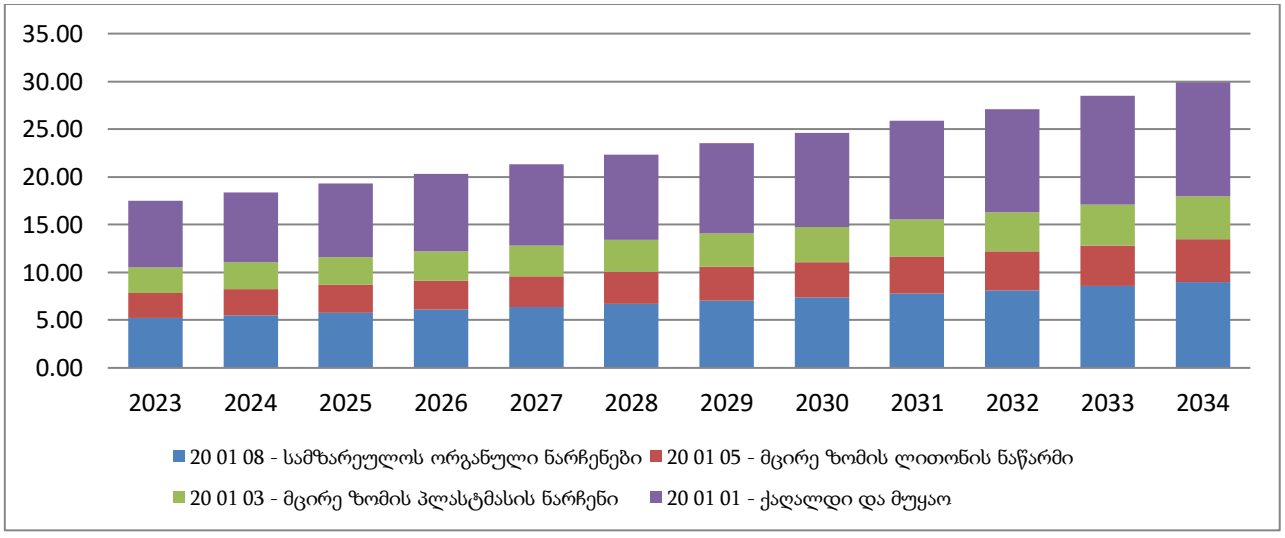
წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
ნარჩენები, კგ/წელ	17500	18375	19294	20258	21271	22335	23452	24624	25855	27148	28506	29931
ნარჩენები, ტ/წელ	17,5	18,4	19,3	20,3	21,3	22,3	23,5	24,6	25,9	27,1	28,5	29,9

ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მიახლოებითი შემადგენლობა ნაჩვენებია დიაგრამებზე 7.4.1. და 7.4.2.

დიაგრამა 7.4.1. ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის მიახლოებითი გადანაწილება

დიაგრამა 7.4.2. 10 წლიან პერიოდში ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების წლიური რაოდენობები შემადგენლობის მიხედვით, ტ/წელ

ადმინისტრაცია: კონსერვატიული მიდგომით ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში პერსონალის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების (საყოფაცხოვრებო და სახიფათო) საშუალო რაოდენობა შეადგენს 0,6 კგ/კაც/დღე-ში. შესაბამისად პერსონალის არსებული რაოდენობის გათვალისწინებით დღეის მდგომარეობით წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობაა დაახლოებით 16 კგ/დღ და 16 * 240 = 3 840 კგ/წელ (3,8 ტ/წელ). ადმინისტრაციის თანამშრომლების 10 წლიანი ზრდის პროგნოზის გათვალისწინებით 2034 წლისთვის ნარჩენების მიახლოებით რაოდენობად პროგნოზირებულია: 20 კგ/დღ და 20 * 240 = 4 800 კგ/წელ (4,8 ტ/წელ).

ადმინისტრაციული შენობის ეზოს პერიოდული დასუფთავების შედეგად ასევე წარმოიქმნება ე.წ. „მწვანე ნარჩენები“ საშუალო წლიური რაოდენობით 500 კგ/წელ (0,5 ტ/წელ). 10 წლიან პერსპექტივაში აღნიშნული ნარჩენების რაოდენობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

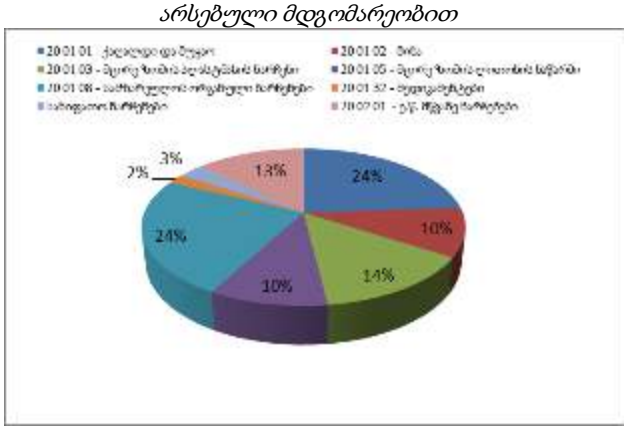
ადმინისტრაციის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების ჯამური რაოდენობა შეადგენს:

- არსებული მდგომარეობით: 3,8 + 0,5 = 4,3 ტ/წელ;
- 10 წლიან პერსპექტივაში: 4,8 + 0,5 = 5,3 ტ/წელ.

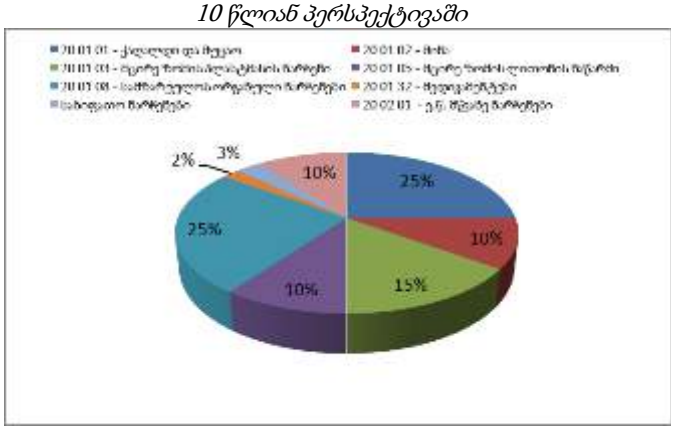
ადმინისტრაციის შენობაში წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მიახლოებითი შემადგენლობა ნაჩვენებია დიაგრამებზე 7.4.1. და 7.4.2.

დიაგრამა 7.4.1. ადმინისტრაციის შენობაში წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის მიახლოებითი გადანაწილება

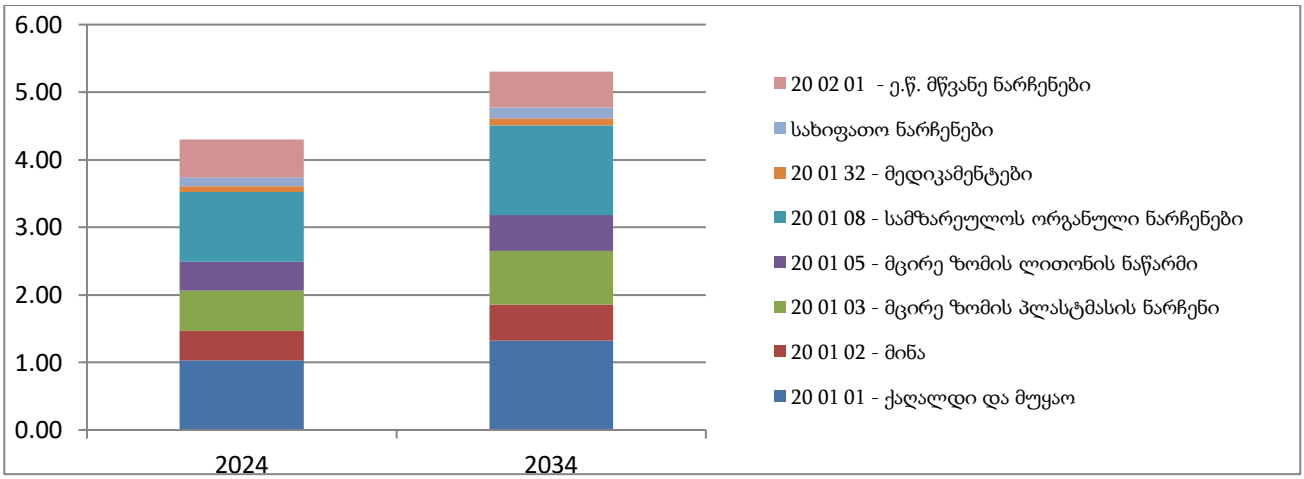
არსებული მდგომარეობით

10 წლიან პერსპექტივაში

დიაგრამა 7.4.2. არსებული მდგომარეობით და 10 წლიან პერსპექტივაში ადმინისტრაციის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების წლიური რაოდენობები შემადგენლობის მიხედვით, ტ/წელ

მოსახლეობა: განსახილველი დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს არსებულ დასახლებულ პუნქტებში უახლოეს 10 წლიან პერიოდში მოსახლეობის რაოდენობის მნიშვნელოვანი ზრდა მოსალოდნელი არ არის. დღეისათვის ზოგიერთ დასახლებაში (განსაკუთრებით, ეროვნული პარკის საზღვრებთან არსებული მაღალმთიანი სტატუსის მქონე სოფლები) აღინიშნება მუდმივი მოსახლეობის კლება. შესაბამისად, 10 წლიან პერსპექტივაში მოსახლეობის მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდა ან სახეობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

მწყემსები: დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოსული მწყემსების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა საკმაოდ მცირეა. საორიენტაციო შეფასებით აღნიშნული წყაროებიდან დაცული ტერიტორიების საზღვრებში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი მაჩვენებელი 0,5 ტ/წელ-ს არ აღემატება. ნარჩენები, რომლებიც ძირითადად შერეულ მუნიციპალურ ნარჩენებს წარმოადგენს, პრაქტიკულად მხოლოდ ზაფხულის სეზონზე წარმოიქმნება. 10 წლიან პერსპექტივაში აღნიშნული წყაროებიდან წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდა ან სახეობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

კონტრაქტორი კომპანიები: დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის ან ახალი ეკოტურისტული ლოკაციების მოწყობის პროცესში წარმოიქმნება სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის, სახიფათო ნარჩენებიც). როგორც აღინიშნა, ამ ტიპის ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებლობა ინვესტორ ან კონტრაქტორ სამშენებლო კომპანიებს ეკისრება. დღეისათვის აღნიშნული

წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობების ზუსტი პროგნოზირება შეუძლებელია. უხეში შეფასებით დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ამ ტიპის ნარჩენები დაახლოებით 0,5-1,0 ტ/წელ-ს შეადგენს. პერსპექტივაში აღნიშნული ნარჩენების რაოდენობა 100-200%-თაც შეიძლება გაიზარდოს. ნარჩენების რაოდენობრივი მაჩვენებლები განსაზღვრული უნდა იყოს ინდივიდუალურ პროექტებში, პროექტის სპეციფიკისა და მასშტაბების მიხედვით და ასახული უნდა იყოს ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში.

7 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი

„ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მიხედვით ნარჩენების მართვა გულისხმობს: ნარჩენების შეგროვებას, დროებით შენახვას, წინასწარ დამუშავებას, ტრანსპორტირებას, აღდგენას და განთავსებას, ასევე ამ საქმიანობების, ღონისძიებებისა და ოპერაციების ზედამხედველობას და ნარჩენების განთავსების ობიექტების შემდგომ მოვლას.

წინამდებარე პარაგრაფში შეფასებულია ნარჩენების მართვის ძირითად ეტაპების გონივრული ალტერნატივები. განსახილველი დაცული ტერიტორიების სპეციფიკიდან და სიტუაციური ანალიზიდან გამომდინარე შერჩეულია ოპტიმალური ვარიანტები, რაც შემდგომ პარაგრაფებში განხილულია უფრო დეტალურად.

7.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები

წინა პარაგრაფებში წარმოდგენილი „ვინ, სად, რა“ ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა, რომ დღეისათვის განსახილველი დაცული ტერიტორიების დაბინძურების მნიშვნელოვან წყაროებს ადგილობრივი მოსახლეობა წარმოადგენს. შესაბამისად, აღნიშნულ წყაროებთან მიმართებაში ნარჩენების მოცულობების შემცირების ღონისძიებების გატარების პრაქტიკული ღირებულება საკმაოდ მაღალია. მეორე მხრივ, ამ მიმართულებით დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის კომპეტენცია ნაკლებად ვრცელდება და, ძირითადად, ცნობიერების ამაღლების პროგრამებით შემოიფარგლება. ამავე დროს არანაკლებ მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციის მხრიდან მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან კოორდინაცია და მაღალი ხარისხის ჩართულობის უზრუნველყოფა გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში.

თავისი კომპეტენციის ფარგლებში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მხრიდან ნარჩენების შემცირების ალტერნატიული ღონისძიებებიდან აღსანიშნავია:

- საკუთარი ნარჩენების მოცულობების შემცირება საჭირო მასალების და საშუალებების ოპტიმალური შერჩევის გზით, მაგალითად: სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ეკონათურები და სხვა;
- ოფისში და ტურისტული თვალსაზრისით აქტიურ ლოკაციებზე მრავალჯერადი გამოყენების წყლის დისპენსერების ინსტალაცია;
- ვიზიტორთა ცენტრში და ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიურ ლოკაციებზე ვიზიტორებისთვის სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად, წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ლაშქრობისთვის გამოსაყენებელი ჩანთები და სხვა);
- საკითხის გათვალისწინება მოიჯარე და კონტრაქტორ კომპანიებთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

7.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიებისთვის განხილულია ნარჩენების შეგროვების შემდეგი ალტერნატივები:

1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების განლაგებას მხოლოდ დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან, ხოლო დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე დაინერგოს პრინციპი „ნარჩენების გარეშე – გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს”;
2. ნარჩენების შესაგროვებელი დიდი ზომის კონტეინერების განლაგება დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან (ნარჩენების შეგროვების ძირითადი პუნქტი). ასევე, შედარებით მცირე ზომის კონტეინერების განლაგება მოხდეს პოპულარულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზეც (შეგროვების წინასწარი პუნქტები).

- შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების მიერ;
- შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება კონტრაქტორი კომპანიის დახმარებით.

1-ლი ვარიანტის შემთხვევაში საჭიროა მეტი ძალისხმევა ეფექტიანი განათლების სისტემის დანერგვისა და კარგად განსაზღვრული წესების დაცვის უზრუნველყოფის მხრივ.

მე-2 ვარიანტი მოითხოვს მეტ ფინანსურ და ადამიანურ რესურსს შეგროვების წინასწარი პუნქტების მომსახურების მიზნით. ამ შემთხვევაში, ასევე, აუცილებელია მკაცრი კონტროლის მექანიზმების დანერგვა და მიზანმიმართული ღონისძიებების გატარება, რომ ადგილი არ ჰქონდეს საპირისპირო შედეგებს (მაგ. შეგროვების წინასწარი პუნქტების დაზიანება ამინდის ან სხვადასხვა ადამიანური ფაქტორების გამო; სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დარღვევა მიმდებარე დასახლებული პუნქტების მოსახლეობის მიერ ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების უსისტემო გამოყენების გამო და ა.შ.).

თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიებისთვის შემოთავაზებულია ნარჩენების შეგროვების კომბინირებული სქემის გამოყენება, კერძოდ:

- ალგეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვების მიზნით უნდა დაინერგოს მე-2 ალტერნატიული ვარიანტი, რაც გულისხმობს ნარჩენების შეგროვების ძირითადი პუნქტის ოპერირებას დაბა მანგლისში არსებულ ადმინისტრაციულ შენობასთან. ასევე, წინასწარი შეგროვების პუნქტები უნდა მოეწყოს ისეთ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, როგორიცაა:
  - ზემო ჭინჭრიანის და თხინვალას მიმდებარედ მოწყობილი ტურისტული თავშესაფრები (კოტეჯები);
  - მდ. ალგეთის ხეობაში, ე.წ. „ბურატინოს ტბის“ მიმდებარედ არსებული საპიკნიკე ლოკაცია;
  - სხვა ანალოგიურ ეკოტორისტულ ლოკაციებზე, რომელიც შეიძლება განვითარდეს წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის მოქმედების პერიოდში.
- წალკის (დაშბაშის) კანიონის, სამშვილდის კანიონის და ბირთვისის ბუნების ძეგლების ფარგლებში, ასევე, ეკოტურისტული ბილიკების და საკემპინგე ლოკაციების ფარგლებში უპირატესობა უნდა მიენიჭოს პრინციპს „გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს“.

დღეისათვის, წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი ანალიზის მიხედვით ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანისთვის კონტრაქტორი კომპანიების გამოყენება ფინანსური და ტექნიკური თვალსაზრისით არ არის მიზანშეწონილი. ნარჩენების ეფექტიანი მართვის მიზნით უმჯობესია ნარჩენების გამოტანა განხორციელდეს დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების მიერ. თუმცა, პერსპექტივაში, ეკოტურისტული ლოკაციების და, შესაბამისად, ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდის პარალელურად შესაძლებელია დღის წესრიგში დადგეს ასეთი ალტერნატივის გამოყენება.

7.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების წინასწარი დამუშავება სხვა ოპერაციებთან ერთად გულისხმობს სეპარირებასაც, რაც, თავის მხრივ, წარმოადგენს ნარჩენების შეგროვების ისეთი მეთოდების გამოყენებას, რომლის დროსაც ნარჩენების ნაკადები მათი შემდგომი დამუშავების ხელშეწყობისათვის განცალკევებულია სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვისთვის მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილების მიღება იმის თაობაზე, თუ რა ტიპის ნარჩენები უნდა ჩაერთოს დამუშავების (აღდგენის) პროგრამაში. თავის მხრივ, ამისთვის

საჭიროა ასეთი ტიპის ნარჩენების გასაღების ბაზრების/შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირება.

რეგიონში მოქმედებს სხვადასხვა ტიპის ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტები, მათ შორის: ქაღალდის და მუყაოს, მინის, მეტალის, პლასტიკის. თუმცა, დღეისათვის ასეთი ობიექტები, ძირითადად, ორიენტირებულია მსხვილ მომწოდებლებზე. ამასთანავე, ასეთი ობიექტების ტექნოლოგიური ხაზები არ არის გათვლილი სხვადასხვა ფიზიკურ კონდიციაში მყოფი ნარჩენების რეციკლირებაზე. გარკვეული სირთულეებია ტრანსპორტირების ოპერაციებთან დაკავშირებით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ასევე, დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ანალიზის საფუძველზე შემოთავაზებულია სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივი დანერგვის ალტერნატივები, კერძოდ:

- საწყის ეტაპზე ნარჩენების სეპარირებული პრაქტიკის დანერგვა ძირითად ლოკაციაზე (ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი), რასაც ძირითადად, სადემონტრაციო, საგანმანათლებლო და ცნობიერების ამაღლების მიზნები ექნება;
- შემდგომ ეტაპებზე ნარჩენების სეპარირებული პრაქტიკის დანერგვა დაცული ტერიტორიების სხვა, ნაკლები აქტიურობის მქონე ეკოტურისტულ ლოკაციებზე; ასევე, ვალდებულებების დაკისრება მოიჯარე და კონტრაქტორი კომპანიებისთვის. აღნიშნულ ეტაპებზე დიდი მნიშვნელობა მიენიჭება ნარჩენების გასაღების ბაზრების და შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირებას.

7.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების ადგილზე აღდგენის მხოლოდ ერთი ალტერნატიული ვარიანტი - კომპოსტირებაა - ოპტიმალური (ნარჩენების მართვის კოდექსის მიხედვით - აღდგენის ოპერაცია კოდით „R3“).

დღეისათვის კომპოსტირების ღონისძიება მხოლოდ ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ტარდება, სადაც არსებობს ეზოს დასუფთავების პროცესში წარმოქმნილი ე.წ. „მწვანე ნარჩენები“-ს აღდგენის მცდელობა. თუმცა ეს პროცესი არაორგანიზებული და ნაკლებ ეფექტიანია.

ამ შემთხვევაშიც შემოთავაზებულია კომპოსტირების პრაქტიკის ეტაპობრივი დანერგვის ალტერნატივები, კერძოდ:

- საწყის ეტაპზე ნარჩენების კომპოსტირება ძირითად ლოკაციაზე (ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი);
- შემდგომ ეტაპებზე კომპოსტირების ღონისძიებების დანერგვა დაცული ტერიტორიების ცალკეულ ეკოტურისტულ ლოკაციაზე. თუმცა აღნიშნული ალტერნატივის პრაქტიკაში გამოყენება მხოლოდ მკაცრი კონტროლის პირობებში და დაცული ტერიტორიების კონსერვაციების პრინციპების დაცვის პარალელურად უნდა მოხდეს. კომპოსტირების დამატებითი ლოკაციების შერჩევა დაცულ ტერიტორიაზე არსებული პირობების, მათ შორის ვიზიტორების აქტივობების გათვალისწინებით უნდა მოხდეს.

7.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტი ეს არის ობიექტი, სადაც ინახება ნარჩენები 3 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია აღდგენისთვის, ან 1 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია განთავსებისთვის. 50 ტონაზე ნაკლები არასახიფათო და 2 ტონაზე ნაკლები სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა და ოპერირება სპეციალურ რეგისტრაციას არ ექვემდებარება.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არასახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობის ალტერნატივა, როგორც ტექნიკური, ასევე გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით, არ არის ოპტიმალური გამოსავალი. უკეთესი ალტერნატიული ვარიანტია არასახიფათო ნარჩენების გატანა მოხდეს დაგროვების შესაბამისად.

სახიფათო ნარჩენების მცირე რაოდენობებიდან გამომდინარე ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა პრაქტიკული თვალსაზრისით გამართლებულია მხოლოდ ადმინისტრაციული და ვიზიტორთა შენობის ფარგლებში, რომელმაც საგანმანათლებლო ფუნქციაც შეიძლება შეითავსოს. შემოთავაზებულია ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის კუთხის მოწყობა ადმინისტრაციული შენობის მიმდებარედ მდგარ სამეურნეო დანიშნულების ნაგებობაში (იხ. სურათი 8.4.1.), სადაც განთავსდება შესაბამისი წარწერის მქონე ლითონის ურნა სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისთვის;
- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის მინის გამჭირვალე ყუთის მოწყობა ვიზიტორთა შენობაში, სადაც სექციების მიხედვით განთავსებული იქნება სხვადასხვა სახის სახიფათო ნარჩენი (მაგ. ელემენტი, კარტრიჯი, ლუმინესცენტური ნათურა და სხვა). აღნიშნულ ყუთს ექნება შესაბამისი აღნიშვნა და წარწერები სეპარირებული შეგროვების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით.

სურათი 8.4.1. სამეურნეო დანიშნულების ნაგებობა, სადაც შემოთავაზებულია სახიფათო ნარჩენების შესანახი კუთხის გამოყოფა

7.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები

დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების საბოლოო განთავსების ადგილებამდე ტრანსპორტირება მუნიციპალური სამსახურების მიერ ხდება. პერსპექტივაში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვასთან ერთად, შემოთავაზებულია ნარჩენების ტრანსპორტირების ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;
2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე. პერსპექტივაში შეიძლება დაინერგოს ორივე, ან კომბინირებული ტრანსპორტირების მეთოდი. აქვე აღსანიშნავია, რომ მე-2 ალტერნატიული ვარიანტი საჭიროებს დამატებით ინვესტიციებს სატრანსპორტო საშუალებების შეძენასთან და დამატებითი პერსონალის დაქირავებასთან დაკავშირებით. მეორე მხრივ, 1-ლი ალტერნატივის დამატებითი ფინანსური ხარჯები მომსახურების გაზრდილ ღირებულებას შეიძლება უკავშირდებოდეს.

8 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა

8.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს:

- ადგილობრივ მოსახლეობასთან ეფექტიანი კომუნიკაცია, მათი ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- ეფექტიანი კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- კონტრაქტორების/ინვესტორების კონტროლი, მათ ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში შემდეგი საკითხების გათვალისწინების მიზნით:
    - სამუშაო ზონების საზღვრების დაცვის ეფექტიანი ღონისძიებები, რათა ადგილი არ ჰქონდეს სამშენებლო და ნგრევის მასალების დამატებით წარმოქმნას;
    - დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოსატანი სამშენებლო-სარეკონსტრუქციო მასალების და ინსტრუმენტების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი კონტროლის ეფექტიანი ღონისძიებები;
- საკუთარი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც, თავის მხრივ, გულისხმობს შემდეგს:
    - სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ეკონათურები და სხვა;
    - უსაფრთხოებისა და ჯანდაცვის ნორმების დაცვით ცალკეული სახის ინვენტარის გამოყენება შეძლებისდაგვარად მრავალჯერადად;
    - დაზიანებული და მწყობრიდან გამოსული ხელსაწყოების შეძლებისდაგვარად შეკეთება და ხელმეორედ გამოყენება (მაგ. დაცლილი კარტრიჯები გადაეცემა მომწოდებელს და მოხდება მათი დატენვა-აღდგენა);
    - მცირე რაოდენობით მედიკამენტების, ასევე, ეზოს ფარგლებში მწვანე ნარგავების შეწამვლისთვის საჭირო ქიმ-პრეპარატების შესყიდვისას გაკონტროლდება მათი ვარგისიანობის ვადა;
    - ადმინისტრაციულ შენობაში და ვიზიტორთა ცენტრში მრავალჯერადი გამოყენების წყლის დისპენსერების გამოყენების პრაქტიკის დანერგვა და ამით ერთჯერადი გამოყენების წყლის ბოთლების რაოდენობების შემცირება;
- ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც, თავის მხრივ, გულისხმობს შემდეგს:
    - ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
    - ვიზიტორთა ცენტრში მრავალჯერადი გამოყენების წყლის დისპენსერების გამოყენების პრაქტიკის დანერგვა და ამით ერთჯერადი გამოყენების წყლის ბოთლების რაოდენობების შემცირება;
    - ვიზიტორთა ცენტრში და ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიურ ლოკაციებზე სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად, წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ლაშქრობისთვის გამოსაყენებელი ჩანთები და სხვა). კარგი პრაქტიკა იქნება მსგავს საველე ინვენტარზე დატანილი იყოს შესაბამისი საინფორმაციო წარწერები ან დაცული ტერიტორიების რუკა, სადაც მონიშნული იქნება ნარჩენების შესაგროვებელი ლოკაციები.

8.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები

როგორც ალტერნატივების ანალიზის პარაგრაფში აღინიშნა, ალგეთის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში შემოთავაზებულია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდების დანერგვა რამდენიმე ეტაპად. შემოთავაზებულია, რომ დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სეპარირებული შეგროვების ღონისძიებები დაინერგოს 3 ეტაპად. ყოველი მომდევნო ეტაპი გულისხმობს ნარჩენების სეპარირების პროცესის გაუმჯობესებას. ეს ეტაპებია:

I. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დანერგვა-გაუმჯობესება ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე (2025 წლიდან);

II. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების ნაწილობრივი დანერგვა ეკოტურისტული თვალსაზრისით აქტიურ ლოკაციებზე, მათ შორის, ღამის გასათევ და საპიკნიკე ტერიტორიებზე (2027 წლიდან);

III. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდების დახვეწა-გაუმჯობესება ეკოტურისტული თვალსაზრისით აქტიურ ლოკაციებზე (2030 წლიდან).

8.2.1 I ეტაპი

ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენები:

ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება ხდება შემდეგი ნაკადების მიხედვით:

არასახიფათო ნარჩენები:		სახიფათო ნარჩენები:	
ნაკადი №	კოდი და დასახელება	ნაკადი №	დასახელება
1.	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო;	8.	ნავთობპროდუქტების შემცველი ნარჩენები;
2.	20 01 02 - მინა;	9.	შერეული ბატარეები;
3.	20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი;	10.	ლუმინესცენტური ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენები.
4.	20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი;		
5.	20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები;		
6.	20 02 01 - კომპოსტირებადი ნარჩენები		
7.	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები (რომელთა განცალკევება შეუძლებელია);		

ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები:

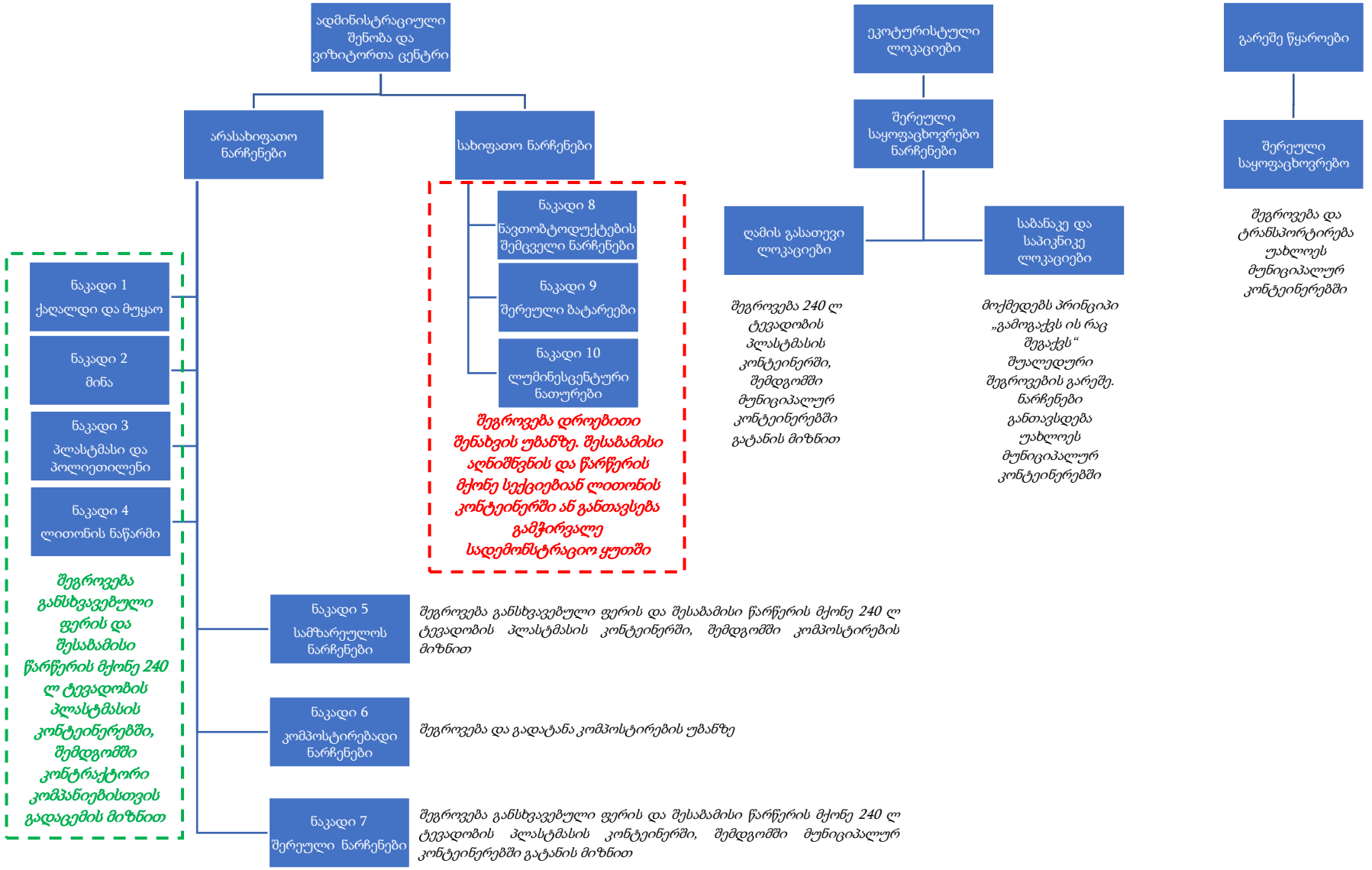
- ღამის გასათევ ლოკაციებზე (ეკოტურისტული კოტეჯები) ნარჩენების შეგროვება ხდება საერთო, შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების კონტეინერში, საიდანაც ნარჩენები გადადის უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში. უპირატესობა ენიჭება პრინციპს „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“, თუმცა საჭიროების შემთხვევაში ნარჩენების შეგროვება და გამოტანა ხდება რეინჯერების მიერ;
- საბანაკე და საპიკნიკე ლოკაციებზე, ასევე ეკოტურისტული ბილიკების ფარგლებში წინასწარი შეგროვება გათვალისწინებული არ არის. პრინციპით „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ შერეული ნარჩენები განთავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

გარეშე წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები, რომელიც ვრცელდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში:

შეგროვება ხდება რეინჯერების მიერ, ასევე პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში მოხალისეების ჩართულობით. შერეული ნარჩენები გაიტანება და განთავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

I ეტაპზე ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პრინციპიალური სქემა მოცემულია ნახაზზე 9.2.1.1.

ნახაზი 9.2.1.1. - I ეტაპზე ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პრინციპიალური სქემა

8.2.2 II ეტაპი

II ეტაპზე სეპარირებული შეგროვება ნაწილობრივ დაინერგება ისეთ ტურისტულ ობიექტებზე, როგორიცაა საპიკნიკე ლოკაციები, ღამის გასათევი კოტეჯები. შემოთავაზებულია ნარჩენების სეპარირება ორ ნაკადად:

- ნაკადი 1 - მშრალი ნარჩენები (როგორიცაა ქაღალდი, მუყაო, პლასტმასი, პოლიეთილენის პარკები, მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი). შეგროვდება 240 ლ ტევადობის პლასტმასის კონტეინერში, შემდგომში გამოტანის და უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში განთავსების მიზნით;
- ნაკადი 2 - ორგანული ნარჩენები, რომელიც განთავსდება განცალკევებულ კონტეინერში.

8.2.3 III ეტაპი

II ეტაპი გულისხმობს ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდის დახვეწას და გათანაბრებას ადმინისტრაციულ შენობაში არსებულ შეგროვების მეთოდთან. ნარჩენები შეგროვდება განსხვავებული ფერის და შესაბამისი წარწერის მქონე 240 ლ ტევადობის პლასტმასის კონტეინერებში, შემდეგი ნაკადების მიხედვით:

- ნაკადი 1 - ქაღალდი და მუყაო;
- ნაკადი 2 - პლასტმასი და პოლიეთილენი;
- ნაკადი 3 - ლითონის მცირე ზომის ნაწარმი;
- ნაკადი 4 - ორგანული ნარჩენები.

დაგროვების შესაბამისად მოხდება ნარჩენების ნაკადების 1, 2 და 3 გამოტანა და სეპარირებული განთავსება ადმინისტრაციულ შენობასთან არსებულ ანალოგიურ კონტეინერებში, შემდგომში კონტრაქტორი კომპანიებისთვის გადაცემის მიზნით. ნაკადი 4 - ორგანული ნარჩენები ექვემდებარება კომპოსტირებას.

8.2.4 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას ნარჩენების ეფექტიანი შეგროვების და გამოტანის პროცესში:

- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრა და ნარჩენების გამოტანის ეფექტიანი მარშრუტების შერჩევა;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში მოყვანა;
- ვიზიტორთა ცენტრში დაინერგება მოკლე ტრენინგების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, რომლის შინაარსი უნდა იყოს მათთვის ინფორმაციის მიწოდება შემდეგ საკითხებზე:
  - პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ აუცილებლობის შესახებ;
  - მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების შესახებ;
  - სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის და მნიშვნელობის შესახებ.
- წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ) განხორციელდება დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების

მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);

- ადმინისტრაციულ შენობაში წარმოქმნილი მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების შეგროვების პროცესში გათვალისწინებული იქნება შემდეგი საკითხები:
  - ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერი განთავსდება დახურულ შენობაში, მაქსიმალურად იზოლირებულ ოთახში;
  - სახიფათო ნარჩენების შეფუთვა და კონტეინერი აღინიშნება შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშნით (ეტიკეტით);
  - აკრძალულია ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების მოთავსება ერთსა და იმავე კონტეინერში;
  - აკრძალული იქნება ნარჩენების ხელით ჩაწნეხა;
  - ვიზიტორთა ცენტრის შენობაში გამჭირვალე სადემონსტრაციო ყუთის მოწყობის შემთხვევაში ნარჩენები განთავსებული იქნება სექციებად. აღნიშნულ ყუთში განთავსდება მხოლოდ შერეული ბატარეები და ხელსაწყოები. აკრძალული იქნება აღნიშნულ ყუთში ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული ნარჩენების, ლუმინესცენტური ნარჩენების ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენების განთავსება.

8.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, სეპარირებულად შეგროვებული ნარჩენების ტრანსპორტირება შესაძლოა განხორციელდეს ორი გზით:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;
2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე.

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია, ნარჩენების საკუთარი ძალებით ტრანსპორტირების პროცესში გაატარებს შესაბამის ღონისძიებებს, მათ შორის:

- ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილი ავტოსატრანსპორტო საშუალება იქნება ტექნიკურად გამართული. მისი აღჭურვილობა და კომპლექტაცია უნდა შეესაბამებოდეს გადასატანი ნარჩენების სახეობას. გამორიცხული უნდა იყოს ნარჩენების ქარით გაფანტვა ან ნალექების ნარჩენებზე ზემოქმედება;
- სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილ ავტოსატრანსპორტო საშუალებებს ექნებათ შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშანი;
- თავიდან იქნება აცილებული ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების ტრანსპორტირება;
- ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების განხორციელებამდე მიიღოს ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის სატრანსპორტო საშუალების დაშვების მოწმობა, ხოლო სატრანსპორტო საშუალების მძღოლი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს აღნიშნული მოწმობა;
- სახიფათო ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია, სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს სახიფათო ნარჩენების საინფორმაციო ფურცელი და სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების ფორმა (სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის შესაბამისად).

8.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა

ნარჩენების მართვის პროცესის ბოლო ეტაპს მათი განთავსება (D) ან აღდგენა (R) წარმოადგენს. განსახილველ დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის პროცესში შემოთავაზებულია ორივე ღონისძიება. საწყის ეტაპზე უმეტესი სახეობის ნარჩენისთვის პრიორიტეტულად ჩაითვალა განთავსების ოპერაციები, რათა მოკლე პერიოდში მოხდეს არსებული პრობლემების გამოსწორება - დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების მაქსიმალური პრევენცია. შემდგომ ეტაპებზე, პრიორიტეტი ენიჭება აღდგენის ღონისძიებებს, რაც საუკეთესო გარემოსდაცვითი პრაქტიკაა. მნიშვნელოვანია, რომ აღდგენის ღონისძიებების პრიორიტეტიზაცია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა-გაუმჯობესების პარალელურად მოხდეს.

ცხრილში 9.4.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების საბოლოო განთავსება-აღდგენის შემოთავაზებული ღონისძიებების შესახებ, ნარჩენების სახეობების მიხედვით.

ცხრილი 9.4.1. ალგეთის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების განთავსების და აღდგენის ღონისძიებები

ნარჩენის კოდი	ნარჩენის დასახელება	სახიფათო (დიახ/არა)	სახიფათოობის მახასიათებელი	განთავსების/აღდგენის ოპერაციები	
				განთავსების/აღდგენის კოდი	განმარტება
20 01 01	ქაღალდი და მუყაო	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით /შპს ნეოპრინტი
20 01 02	მინა	არა	-	D1. პერსპექტივაში R 5	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე. პერსპექტივაში გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით
20 01 03	მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს პოლივიმი; ი.მ. სერგო ჯოჯიშვილი; სს კავკასიან პეტკომპანი
20 01 05	მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი	არა	-	R 4	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს „ჯითიეი ჯგუფი“, შპს „ჯეო სტილი“ ან ჯართის მიმღები პუნქტები
20 01 08	სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები	არა	-	R 3	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით
20 01 32	მედიკამენტები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე (წალკის ან თეთრიწყაროს მოქმედ ნაგავსაყრელზე)
20 02 01	კომპოსტირებადი ნარჩენები (ადმინისტრაციული შენობის ეზოს დასუფთავების პროცესში წარმოქმნილი „მწვანე“ ნარჩენები)	არა	-	R 3	კომპოსტირება ადგილზე
20 03 01	შერეული მუნიციპალური ნარჩენები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე (წალკის ან თეთრიწყაროს მოქმედ ნაგავსაყრელზე)
20 01 27*	საღებავები, მელნები, წებოვანი და რეზინის, რომლების შეიცავს საშიში	დიახ	H 5	D 10 ან R 9	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს,

	ქიმიურ ნივთიერებებს;				რომელიც უზრუნველყოფს: • ნარჩენის ინსინერაციას/ /შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“ • ან • ნარჩენის აღდგენას / შპს სანიტარი
20 01 33*	20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები	დიახ	H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას / შპს ჯეო სტილი
20 01 35*	წუნდებული ხელსაწყოები	დიახ	H 4, H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას / შპს ჯეო სტილი
15 02 02*	ნავთობპროდუქტები თ დაბინძურებული ქსოვილები (საწმენდი ნაჭრები და დამცავი ტანისამოსი)	დიახ	H 15	D 10	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას / /შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“, შპს „სანიტარი“
17 09 03*	სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;	დიახ	H 5, H 7	D 10 (პერსპექტივაში - D 1)	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე ორგანიზაციას, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას. პერსპექტივაში, ქვეყანაში სახიფათო ნარჩენების პოლიგონის მოწყობის შემთხვევაში ექვემდებარება ნაგავსაყრელზე განთავსებას. ***(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ეკისრება კონტრაქტორს)***
17 09 04	შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები	არა	-	D 1	რეგიონში მოქმედ სამშენებლო ნარჩენების ნაგავსაყრელზე. ***(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ეკისრება კონტრაქტორს)***

- შპს ნეოპრინტი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 18.05.2021 და N 2-692
- შპს პოლივიმი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 29.10.2020 და N 2-1001;
- სს კავკასიან პეტკომპანი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 26.03.2020 და N 2-364;
- ი.მ. სერგო ჯოჯიშვილი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 07.10.2019 და N 2-960;
- შპს „ჯითიეი ჯგუფი“ – გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-1117 (21.11.2019);

- შპს „ჯეო სტილი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-50 (21.01.2020);
- შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-714 (26.07.2019) და №2-1261 (31.12.2020);
- შპს „სანიტარი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-153 (20.02.2020) და №2-351 (16.05.2018);
-

8.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს განსახილველი დაცული ტერიტორიების საზღვრების მომიჯნავედ მუნიციპალური კონტეინერების არასაკმარისი რაოდენობა ან არასათანადო ადგილმდებარეობა. თეთრიწყაროს და წალკის მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან მჭიდრო კომუნიკაციის გზით საჭიროა მუნიციპალური კონტეინერების განთავსების ადგილების სათანადო შერჩევა-კორექტირება. ამავე დროს, დაცული ტერიტორიების საზღვრებთან განსათავსებელი კონტეინერები, ადგილმდებარეობის მგრძნობიარობიდან გამომდინარე, ბიომრავალფეროვნების უსაფრთხოების დამატებით კრიტერიუმებს უნდა აკმაყოფილებდეს.

სიტუაციური ანალიზის მიხედვით მუნიციპალური კონტეინერების განახლება-დამატების საჭიროება დგას შემდეგ ლოკაციებზე (იხ. ცხრილი 9.5.1.)

ცხრილი 9.5.1. ლოკაციები, სადაც საჭიროა მუნიციპალური კონტეინერების განახლება-დამატება[3]

№	ლოკაციის დასახელება	მიახლოებითი კოორდინატები		აქტივობა/ კომენტარი	პასუხისმგებელი
		X	Y		
1.	ეროვნული პარკის შესასვლელი მანგლისის მხრიდან	446150	4616611	საჭიროებს განახლებას	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
2.	საპიკნიკე ადგილი მდ. ალგეთის სანაპიროსთან (ე.წ. ბურატინოს ტბის მიმდებარედ)	444813	4616967	საჭიროებს განახლებას	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
3.	ეროვნული პარკის შესასვლელი ჩოლიანის მხრიდან. ამ ლოკაციაზე გასათვალისწინებელია რეინჯერთა სახლის ნარჩენების არსებობაც	434127	4619265	საჭიროებს განახლებას	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
4.	ეროვნული პარკის შესასვლელი მანგლისი-წალკის საავტ. გზის მხრიდან	444780	4614007	საჭიროებს განახლებას	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
5.	ბირთვისის ბუნების ძეგლის შესასვლელი ამლევის მხრიდან	460836	4607843	საჭიროებს განახლებას	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
6.	ბირთვისის ბუნების ძეგლის შესასვლელი ტბისის მხრიდან	462194	4604623	საჭიროებს განახლებას. საჭიროა ლოკაციის კორექტირება (არსებული კონტეინერები დიდი მანძილით არის დაშორებული ვიზიტორების კონცენტრაციის ადგილიდან)	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
7.	სამშვილდის ბუნების ძეგლის შესასვლელი სამშვილდის მხრიდან	457143.	4595821	საჭიროებს განახლებას	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია

[3] სიტუაციური ანალიზი განხორციელდა არააქტიურ ტურისტულ სეზონზე. ცხრილში წარმოდგენილი ინფორმაცია შესაძლებელია დაკორექტირდეს ტურისტული სეზონის დაწყებამდე ადმინისტრაციის მიერ სიტუაციური ანალიზის საფუძველზე, რაც დამატებით განხულილი უნდა იყოს მუნიციპალურ სამსახურებთან

8.	ხრამჰესის დასახლება, სოფ. ხარება და სოფ. დაშბაში	-	-	ლოკაცია საკმაოდ დიდი მანძილით არის დაშორებული დაშბაშის კანიონის ბუნების ძეგლიდან. თუმცა მდ. ხრამის მიერ ხდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების კანიონის ტერიტორიაზე ჩამოტანა.	წალკის მუნიციპალიტეტის მერია
9.	ეროვნული პარკის ცენტრალურ არეალში მოქცეული დასახლებული პუნქტები (სოფლები შეხვეტილა, ჭინჭრიანი, არხოტი, კოდისწყარო, ნამტვრიანი (დიდი და პატარა), ჯვრისხევი, ნაპილნარი).	-	-	დღეისათვის აღნიშნულ დასახლებებს მუნიციპალიტეტი ვერ ემსახურება, საგზაო ინფრასტრუქტურის ძალზედ ცუდი მდგომარეობის გამო. პრობლემის აღმოფხვრის გზები ასახული უნდა იყოს თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმაში, რომლის შემუშავების პროცესში ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია აქტიურად ჩაერთვება.	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია

კონტეინერების შერჩევა და განთავსება უნდა განხორციელდეს შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით:

მუნიციპალური კონტეინერები შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვების მიზნით:

- მუნიციპალური კონტეინერები უნდა იყოს სტანდარტული დიზაინის და გამძლე - მიზანშეწონილია ყველგან ერთი სტანდარტული დიზაინის კონტეინერების დადგმა;
- კონტეინერი უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების შემგროვებელი ავტომანქანის ჩატვირთვის მექანიზმს;
- კონტეინერები განთავსებული უნდა იყოს აქტიური სარგებლობის უბნებთან მაქსიმალურად ახლოს (განსაკუთრებით, ეროვნული პარკის შესასვლელებთან), ვიზიტორებისთვის ხელმისაწვდომ ტერიტორიებზე. ამასთანავე, კონტეინერები ორგანულად უნდა ერწყმოდეს გარემოს და არ უნდა არღვევდეს ესთეტიურ ხედს;
- კონტეინერების განთავსება უნდა მოხდეს სწორი რელიეფის პირობებში, მცენარეული საფარისგან მაქსიმალურად თავისუფალ უბანზე;
- კონტეინერები მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის, ამინდის გავლენისგან);
- დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს განთავსებული კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე, მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

ადმინისტრაციის კონტეინერები სეპარირებული ნარჩენების შეგროვების მიზნით:

- კონტეინერების განთავსება ვიზიტორებისთვის (მათ შორის, ბავშვებისთვის) ხელმისაწვდომ ადგილებში;
- კონტეინერები კარგად უნდა იყოს ეტიკეტირებული (ნათლად უნდა იყოს მითითებული რა ტიპის ნარჩენების განთავსება უნდა მოხდეს კონკრეტულ კონტეინერში), კონტეინერში ნარჩენების სათანადო ფრაქციის სწორედ განთავსების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით;
- კონტეინერების განთავსება და დიზაინი არ უნდა არღვევდეს ადგილმდებარეობის ვიზუალურ-ლანდშაფტურ გარემოს;
- კონტეინერები მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის, ამინდის და ცხოველების გავლენისგან). ამავე დროს, კონტეინერების დიზაინი მისი ადვილად დაცლის საშუალებას უნდა იძლეოდეს;
- კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე, მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს მინიმუმ წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

მუნიციპალური კონტეინერების და დაცული ტერიტორიების ფარგლებში გათვალისწინებული სეპარირებული ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები იხ. სურათებზე 9.5.1.

სურათები 9.5.1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები

მუნიციპალური კონტეინერები:

სეპარირებული შეგროვების კონტეინერები:

8.6 საინფორმაციო ნიშნები

დღეისათვის ერთ-ერთ გამოწვევას საინფორმაციო ნიშნების ნაკლებობა წარმოადგენს. ეფექტიანად ბრენდირებული და ოპტიმალურ ადგილებზე განთავსებული საინფორმაციო ნიშნები დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების პრევენციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ბერკეტია.

საინფორმაციო ნიშნების განთავსება-განახლების პროცესში ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს:

- დაცული ტერიტორიების საზღვრისპირა დასახლებების მაცხოვრებლები;
- მწყემსები;
- ვიზიტორები.

მაქსიმალური ეფექტის მისაღწევად მნიშვნელოვანია, რომ საინფორმაციო ნიშნების ბრენდირება და განთავსება შესაბამის სამიზნე ობიექტებზე იყოს აქცენტირებული. ცხრილში 9.6.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია დაცული ტერიტორიების საზღვრებში და საზღვრისპირა ადგილებში საინფორმაციო ნიშნების ეფექტიანი განაწილების შესახებ.

ცხრილი 9.6.1.

ადგილმდებარეობა	საინფორმაციო ნიშნების შინაარსი
დაცული ტერიტორიების საზღვრისპირა სოფლები, ასევე, დასახლებები, სადაც წარმოქმნილი ნარჩენები მდინარეების მიერ შემოიტანება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში	მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე. ნიშნები, საჭიროებისამებრ, წარმოდგენილი უნდა იყოს, ასევე, უცხოურ ენაზე
ტრადიციული საძოვარი ტერიტორიები	მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე. საინფორმაციო ნიშნები, საჭიროებისამებრ, წარმოდგენილი უნდა იყოს როგორც ქართულ, ასევე, უცხოურ ენაზე
ვიზიტორთა ცენტრი	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • საინფორმაციო ნიშნები ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით;

	• ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების უბანზე საინფორმაციო დაფის განთავსება, სადაც მოცემული იქნება: ○ დაცული ტერიტორიების რუკა ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების დატანით; ○ საინფორმაციო დაფა ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ (მაგალითი იხ. სურათზე 9.6.1.).;
კომპოსტირების უბნები	ინფორმაცია კომპოსტირების წესების შესახებ, მათ შორის, კომპოსტირებას დაქვემდებარებული ნარჩენების ჩამონათვალი და იმ ნარჩენების ჩამონათვალი, რომელიც კომპოსტირებას არ ექვემდებარება.
ტურისტულად აქტიური ლოკაციები, მათ შორის: დაცული ტერიტორიების შესასვლელები, ღამის გასათევი ადგილები, საპიკნიკე და საბანაკე ტერიტორიები და სხვა.	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • მითითება აღნიშნულ ლოკაციასთან არსებულ უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებთან დაკავშირებით; • საინფორმაციო ნიშნები ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით; • მითითება „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ პრინციპთან დაკავშირებით; • კარგი პრაქტიკაა ცალკეულ ლოკაციებზე კარიკატურების, სახალისო ლექსების და ფრაზების განთავსება (მაგალითები იხ. სურათებზე 9.6.2.).

გარდა ამისა, სეპარირებული ნარჩენების შეგროვების კონტეინერებს უნდა ჰქონდეთ სათანადო აღნიშვნა და წარწერა მასში განსათავსებელი ნარჩენების სახეობებთან დაკავშირფებით.

სურათი 9.6.1. საინფორმაციო დაფის მაგალითი ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ

სურათები 9.6.2. ნიშნებზე კარიკატურების და სახალისო ლექსების ასახვა

8.7 კომპოსტირება

განსახილველ დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი გარკვეული სახის ნარჩენების საბოლოო მართვის ერთ-ერთ მეთოდად შემოთავაზებულია ადგილზე აღდგენა - კომპოსტირება, რაც შესაბამისობაშია კოდექსით განსაზღვრულ „სიახლოვის პრინციპთან“.

კომპოსტირება ეს არის ბიოლოგიური პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ორგანული ნარჩენების, მიკროორგანიზმების, ტენისა და ჟანგბადის ურთიერთზემოქმედების შედეგად და რომლის საშუალებითაც მყარი ორგანული ნარჩენები გარდაიქმნება ჰუმუსის მსგავს პროდუქტად – კომპოსტად, რომელიც შავი, ფხვიერი მიწის სუნის მქონე ორგანულ მასას წარმოადგენს.

განსახილველი დაცული ტერიტორიებისთვის შემოთავაზებულია კომპოსტირების ეტაპობრივი მეთოდის დანერგვა, რაც სინქრონულად, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდის ეტაპობრივ დანერგვასთან ერთად უნდა განხორციელდეს:

- საწყის ეტაპზე კომპოსტირების პროგამის დანერგვა შემოთავაზებულია ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან (მიახლოებითი კოორდინატები: X – 448193; Y - 4616043) (იხ. სურათი 9.7.1.). კომპოსტირების მეთოდის დანერგვას ექნება არამარტო ნარჩენების შემცირებისა და რესურსად გამოყენების მიზანი, არამედ იგი ვიზიტორებისათვის საგანმანათლებლო ხასიათის ღონისძიებასაც წარმოადგენს. კომპოსტირების უბანი შესაძლებელია მოეწყოს მარტივი კონსტრუქციის ფარდულის ტიპის ნაგებობის სახით (მაგალითი იხ. სურათზე 9.7.2.);
- ცალკეულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე (ღამის გასათევი კოტეჯები), ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვასთან ერთად შესაძლებელია დამონტაჟდეს და გამოყენებული იყოს ქარხნული წარმოების მცირე ზომის კომპოსტირების ყუთები (მაგალითი იხ. სურათებზე 9.7.3.).

სურათი 9.7.1. ხელსაყრელი უბანი კომპოსტირების უბნის მოწყობისთვის (ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან)

სურათი 9.7.2. კომპოსტირების უბნის მაგალითი (ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან)

სურათი 9.7.3. კომპოსტირების ყუთების მაგალითი (ცალკეულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე)

კომპოსტირების უბნების მოწყობის და შემდგომი ოპერირების პროცესში გასათვალისწინებელია შემდეგი საკითხები:

- კომპოსტირების უბნისთვის უნდა შეირჩეს მზისგან და გამჭოლი ქარისაგან დაცული ადგილი;
- კომპოსტირების უბანი უნდა მოეწყოს ამაღლებულ, ზედაპირული ჩამონადენისგან დაცულ ადგილზე. უნდა იყოს დრენირების კარგი საშუალება, რათა კომპოსტში წყალი არ დაგროვდეს , რაც გამოიწვევს დაშლის პროცესის შენელებას;

- უბანი უნდა მოეწყოს შენობიდან მინიმუმ 3 მეტრისა და სასმელი წყლის ჭებისაგან/ზედაპირულიწ ყლის ობიექტებიდან მინიმუმ 20 მეტრის დაშორებით;
- კომპოსტირების ადგილი ისე უნდა შეირჩეს, რომ უარყოფით გავლენას არ ახდენდეს ეროვნული პარკის ესთეტიურ მხარეზე;
- თავისუფალი უნდა იყოს უბანთან მისასვლელი გზა, რათა არ შეფერხდეს ახალი საკომპოსტე მასალის დამატება ან წარმოქმნილი ორგანული მასალის გამოტანა;
- გათვალისწინებული უნდა იყოს უბნის წყლით მომარაგების შესაძლებლობა;
- უზრუნველყოფილი უნდა იყოს კომპოსტირების უბნის მაქსიმალური დაცვა გარეშე ფაქტორების ზეგავლენისგან (მათ შორის, ამინდი, ცხოველები და სხვა). საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ეკოტურისტულ ლოკაციებზე კომპოსტირების ყუთების განთავსების შემთხვევაში. შესაძლებელია გამოყენებული იყოს დაცვის დამატებითი ღონისძიებები (მაგ. ყუთების განთავსება ლითონბადის მქონე შემოღობვაში და ა.შ.);
- მნიშვნელოვანია, რომ პარკის პერსონალმა გაიაროს კომპოსტირების შესახებ სწავლება, რათა შეძლოს კომპოსტირების პროცესის ეფექტიანად ოპერირება. ამასთან, მნიშვნელოვანია კომპოსტირების პროცესის ხარისხის კონტროლი მაღალი ხარისხის კომპოსტის მისაღებად;
- ყველა საკომპოსტე უბანზე განთავსებული უნდა იყოს ინსტრუქცია, მათ შორის ინფორმაცია კომპოსტირების პროცესის და კომპოსტირებისთვის ვარგისი ნარჩენების შესახებ. საგანმანათლებლო მიზნებისთვის წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია კომპოსტირების მნიშვნელობის და პარკის ტერიტორიაზე კომპოსტის შემდგომი გამოყენების პრაქტიკის შესახებ;
- კომპოსტი შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე გამწვანების ან ტერიტორიის მომსახურების მიზნით. ასევე, პარკის ტერიტორიაზე არსებული გზების მიმდებარედ განლაგებული ჭრაგავლილი ტერიტორიების დაცვისა და აღდგენის სამუშაოებისათვის.

8.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებულ დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის პროცესის მნიშვნელოვანი შემადგენელი კომპონენტი უნდა იყოს მომსახურე პერსონალის, ვიზიტორების და მიმდებარე მოსახლეობის განათლება და ინფორმირებულობის მაღალი დონის უზრუნველყოფა. ცნობიერების ამაღლების და საგანმანათლებო პროგრამამ უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- ადმინისტრაციის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ნარჩენების მართვის საკითხებზე, მიწანმიმართული სწავლებების და განხილვის გზით. ამ თვალსაზრისით რეკომენდებულია, რომ ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრენინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს. ტრენინგების ფარგლებში უნდა მიიღონ ცოდნა შემდეგ საკითხებზე:
    - ნარჩენების ტიპების/სახეობების შესახებ;
    - ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებულ საკანონმდებლო მოთხოვნების შესახებ;
    - ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესახებ;
    - მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შესახებ;
    - სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების მართვის პროცესის საკანონმდებლო მოთოვნების შესახებ და ა.შ.

  კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად, აღნიშნული პერსონალის ძირითადი მოვალეობები უნდა იყოს:
    - ნარჩენების მართვის გეგმის განახლება-კორექტირების საჭიროების დადგენა;
    - ნარჩენების მართვის გეგმის განხორციელების ორგანიზება;

- ნარჩენების მართვის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულებაზე შიდა კონტროლის განხორციელება.

- ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე. მათთვის საინფორმაციო ბროშურების დარიგება, სადაც მითითებული იქნება ნარჩენების გამოსატანი მარშრუტები და მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობა;
- ვიზიტორების ჩართვა პარკის ტერიტორიაზე დანერგილი ნარჩენების მართვის პროცესის სხვადასხვა ეტაპებზე, მათ შორის, ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან გათვალისწინებული კომპოსტირების უბნის ფარგლებში მიმდინარე პროცესებში;
- დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის (წელიწადში მინიმუმ ერთხელ), ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს შემდეგი დასახლებული პუნქტები: მანგლისი, წალკა, ტბისი, ამლევი, სამშვილდე, ხრამჰესის დასახლება. განსაკუთრებით, ეროვნული პარკის ცენტრალურ ნაწილში არსებული მაღალმთიანი სტატუსის მქონე სოფლები;
- აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე დაბინძურების მაღალი რისკების მქონე ლოკაციების სიახლოვეს არსებულ დასახლებებში, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, კერძო ობიექტებში (მათ შორის, საზოგადოებრივი კვების ობიექტები და სხვა) შესაბამისი საინფორმაციო ბროშურების დარიგება;
- ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ალგეთის ეროვნული ეროვნული პარკისა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;
- დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ. დასუფთავების აქციების ძირითად სამიზნე ლოკაციებს ზემოთ აღნიშნული, დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნები წარმოადგენს.

8.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში

ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს. მათ შორის მნიშვნელოვანია კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან. ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობა მოიცავს შემდეგ საკითხებს:

- **მონაწილეობა მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში:** ადმინისტრაციამ უნდა შეიტანოს თავისი წვლილი თეთრიწყაროს და წალკის მუნიციპალიტეტების ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებაში. მნიშვნელოვანია, რომ წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა ინტეგრირებული იყოს მუნიციპალურ პროგრამებში. განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს შემდეგი საკითხები:
  - პრობლემის გადაჭრის გზების მოძიება დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე იმ დასახლებულ პუნქტებისთვის, სადაც არ ხორციელდება მუნიციპალური მომსახურება.
    - ✓ შესაძლებელია შეთავაზებული იყოს ფინანსური თანამონაწილეობა (გრანტების ფარგლებში) ან საკუთარი რესურსების (ადამიანური და სატრანსპორტო) გაზიარების პრაქტიკა, დაბინძურების მაღალი რისკის სოფლებში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების კონტეინერების მოწყობის და ნარჩენების პერიოდული გამოტანის მიზნით. აღსანიშნავია, რომ ნარჩენების თვეში 1-ჯერ გამოტანის პრაქტიკის დანერგვაც მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს პრობლემის მოგვარებას.
    - ✓ ასეთ მიუდგომელ სოფლებში ასევე შესაძლებელია შეთავაზებული იყოს ე.წ. „ზარის პრინციპი“-ს დანერგვა, რაც გულისხმობს მოთხოვნის და გამოძახების

შესაბამისად სპეც-მანქანის ასვლას და მოსახლეობის მიერ წინასწარ შეგროვილი ნარჩენების გამოტანას;

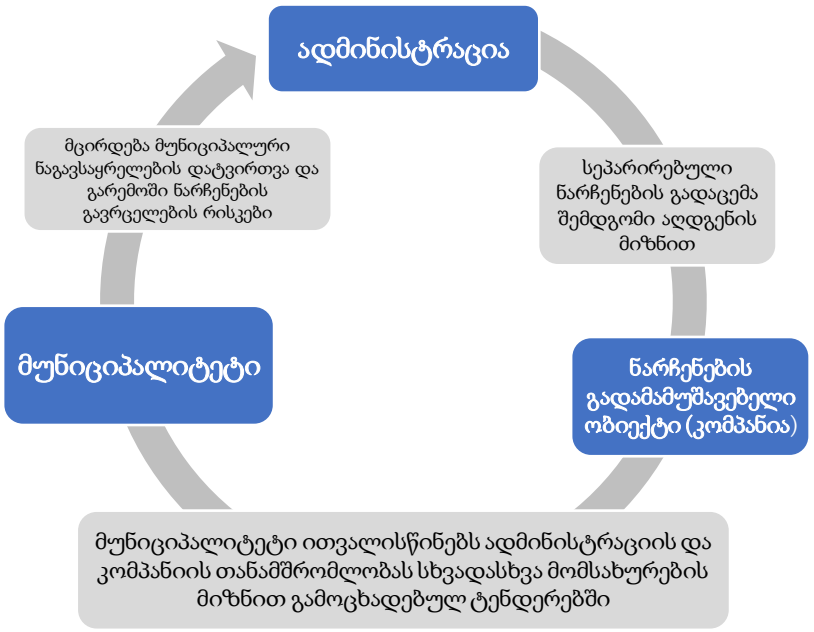
- ✓ ერთ-ერთი ვარიანტია დასაქმების ადგილობრივი პროგრამების ეფექტიანი გამოყენება, რომლის ფარგლებშიც მოხდება განსახილველ მაღალმთიან სოფლებში სოციალურად დაუცველი სტატუსის მქონე ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართვა ნარჩენების გამოტანის პროცესში.

ეს საკითხი დაზუსტებული უნდა იყოს თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმაში, რომლის შემუშავება-განახლების პროცესში აქტიურად უნდა მონაწილეობდეს ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია. თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმაში უნდა დაზუსტდეს შემოთავაზებული ალტერნატივებიდან რომელი ვარიანტი იქნება უფრო ეფექტიანი და ამავე დროს ფინანსური თვალსაზრისით მისაღები.

- ჩართულობა დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე სოფლებში მუნიციპალური კონტეინერების ოპტიმალური განლაგების და რაოდენობების განსაზღვრის პროცესში. მნიშვნელოვანია, რომ კონტეინერების განლაგების და რაოდენობების განსაზღვრისას გათვალისწინებული იყოს ვიზიტორების გადაადგილების ძირითადი მარშრუტები სეზონურ ჭრილში;
- ჩართულობა დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე სოფლებში მუნიციპალური კონტეინერების ოპტიმალური დიზაინის შერჩევის პროცესში. ზოგიერთ უბანზე შესაძლებელია საჭირო იყოს დამატებითი უსაფრთხოების ზომების მიღება გარეშე ფაქტორების ზემოქმედების და ნარჩენების უსისტემო გავრცელების პრევენციის მიზნით;
- ჩართულობა მუნიციპალური კონტეინერების განტვირთვის პერიოდულობის განსაზღვრის პროცესში. გათვალისწინებული უნდა იყოს ვიზიტორების გადაადგილების ძირითადი მარშრუტები და ტურისტული სეზონურობა;

- **კოორდინაცია ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარგლებში:** ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს შორის შესაძლებელია უზრუნველყოფილ იქნას მკაფიო შეხების წერტილები ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარლებში. შესაძლებელია დაიგეგმოს და განხორციელდეს ერთობლივი საგანმანათლებლო ტერინინგები დაცული ტერიტორიების მომიჯნავედ არსებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ხელი შეეწყოს შესაბამისი ბროშურების გავრცელებას. ასევე მნიშვნელოვანია მჭიდრო კოორდინაცია და თანამშრომლობა პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში.
- **კოორდინაცია ნარჩენების აღდგენის პროცესში.** პერსპექტივაში შესაძლებელია შეიკრას ძალზედ სასარგებლო და ეფექტიანი ჯაჭვი ადმინისტრაციას, მუნიციპალიტეტებსა და რეგიონში მოქმედ ნარჩენების გადამამუშავებელ ობიექტებს შორის. საკითხთან დაკავშირებით საჭიროა ეფექტიანი კომუნიკაცია მუნიციპალურ შესაბამის სამსახურებთან, რომ უზრუნველყოფილი იყოს ასეთი ობიექტების მხარდაჭერა. თანამშრომლობის მიახლოებითი მაგალითი მოცემულია დიაგრამაზე 9.9.1.

დიაგრამა 9.9.1.

8.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი

ადგილზე ჩატარებული სიტუაციური ანალიზის მიხედვით (მათ შორის, ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის თანამშრომლების გამოკითხვის შედეგებით) დღეისათვის ადამიანური რესურსების და ტექნიკური აღჭურვილობის განსაკუთრებული ნაკლებობა არ აღინიშნება. არსებული რესურსების (იგულისხმება ადამიანური რესურსები და სატრანსპორტო საშუალებები) მნიშვნელოვანი გაუმჯობესების საჭიროება ასევე არ დგას ნარჩენების მართვის პროცესის გაუმჯობესება-დახვეწის პროცესის საწყის ეტაპებზეც.

თუმცა, შემდგომში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების და ადგილზე კომპოსტირების პროცესის დანერგვა-დახვეწის პარალელურად, საჭირო იქნება მინიმუმ 1 პერსონალის დამატება, რომლის ძირითადი კომპეტენცია ნარჩენების მართვის პროცესს მოიცავს. ასევე, საჭირო იქნება შესაბამისი ტექნიკური მონაცემების მქონე სატრანსპორტო საშუალების გამოყოფა, რომლის საშუალებით მოხდება ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ან პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში ნარჩენების გამოტანა.

9 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა

მიზანი	ამოცანა	აქტივობა	განხორციელების პერიოდი, წელი[4]	აქტივობის ინდიკატორი	პასუხისმგებელი	მიახლოებითი ხარჯები		დაფინანსების წყარო
						ერთჯერადი ხარჯი, ლ	ხარჯი, ლ/წელ	
დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მექანიზმის დანერგვა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარმოქმნის შემცირებას, მათ უსაფრთხოდ შეგროვებასა და საბოლოო განთავსებას.	1. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	1.1. ინფრასტრუქტურული პროექტებისთვის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება და შეთანხმება ადმინისტრაციასთან. საკითხი ასახული უნდა იყოს მათთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში.	ხელშეკრულების გაფორმების ან განახლების პროცესში	ყოველ პროექტზე ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმა	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		1.2. კონტრაქტორების/ ინვესტორების კონტროლი, მათი ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმების შესრულების მიმართულებით	წელიწადში ორჯერ და პროექტის დასრულების შემდგომ	კონტროლი საქმიანობის დაწყების და დასრულების პროცესში	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	-
		1.3. ვიზიტორთა ცენტრში სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში, შესაბამის სტენდებზე წარმოდგენილია სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარი, რაც	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	1000 (შესაძლებელია ფინანსური სარგებელი)	დაცული ტერიტორიების სააგენტო

[4] გეგმა ცოცხალი დოკუმენტია და ცალკეული აქტივობების განხორციელების ვადები შესაძლებელია დაკორექტირდეს ადგილობრივი ადმინისტრაციის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს შეხედულებისამებრ, არსებული რესურსების გათვალისწინებით, რაც საჭიროებისამებრ დამატებით უნდა შეთანხმდეს შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან.

				ხელმისაწვდომია ვიზიტორებისთვის				
		1.4. ადგილობრივი და ცენტრალიზებული შესყიდვების განხორციელება ე.წ. „მწვანე შესყიდვების“ პრინციპით (იხ. პარაგრაფი 9.1.).	2025-2026	ადმინისტრაციის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების შემცირებული წილი. „მწვანე შესყიდვების“ პრინციპი ასახულია მომწოდებელ კონტრაქტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში ან სატენდერო დოკუმენტაციებში	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
	2. ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	2.1. ეფექტიანი კომუნიკაცია თეთრიწყაროს და წალკის მუნიციპალიტეტებთან, მათ შორის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება/განახლების პროცესში. (საჯარო განხილვებში მონაწილეობა და საკუთარი შენიშვნებისა და მოსაზრებების მიწოდება)	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმებში გათვალისწინებულია ალგეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმის ძირითადი პრინციპები. განხილვებში ადმინისტრაციის მონაწილეობა დასტურდება საჯარო განხილვის სხდომის ოქმებით	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		2.2. მუნიციპალური კონტეინერების განახლება. ოპტიმალური განლაგება. მათ შორის ნარჩენების შეგროვების დანერგვა ალგეთის ეროვნული პარკის მომიჯნავე	უნდა გადაწყდეს მუნიციპალიტეტებთან კონსულტაციების საფუძველზე	ადმინისტრაციას აქვს ეფექტიანი კომუნიკაცია მუნიციპალიტეტების დასიფთაბენბის სამსახურებთან.	თეთრისწყაროს და წალკის მუნიციპალიტეტების მერია, ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ჩართულობით	-	-	-

		მაღალმთიანი სტატუსის მქონე სოფლებში						
		2.3. ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2025-2026	ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება ხდება ნაკადების მიხედვით	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	5000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო / დონორი ორგანიზაციები
		2.4. ძირითად ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნაწილობრივი სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2027	ნარჩენების შეგროვება ხდება ნაკადების მიხედვით. მგრძნობიარე ლოკაციებზე განთავსებულია შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნები, პარაგრაფი 9.6.1.ში წარმოდგეილი რეკომენდაციების შესაბამისად.	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	500	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		2.5. ძირითად ეკოტურისტულ ლოკაციებზე სრული სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2030	ნარჩენების შეგროვება ხდება ნაკადების მიხედვით. შესაბამის ლოკაციებზე განთავსებულია შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნები, პარაგრაფი 9.6.1.ში წარმოდგეილი რეკომენდაციების შესაბამისად.	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	5000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო / დონორი ორგანიზაციები
		2.6. ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	ადმინისტრაციას გააჩნია დაცული	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	-

		პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრა და ნარჩენების გამოტანის ეფექტიანი მარშრუტების შერჩევა;		ტერიტორიების რუკა, სადაც მონიშნულია პრიორიტეტული ლოკაციები და ნარჩენების გამოტანის მარშრუტები				
		2.7. მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	არსებობს მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებსა და ადმინისტრაციას შორის შეხვედრების ამსახველი ოქმები	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია, მუნიციპალიტეტების ჩართულობით	-	-	-
		2.8. ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში მოყვანა;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	პრიორიტეტულ ლოკაციებზე არსებობს საკმარისი რაოდენობის ურნები	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	500	-
		2.9. ვიზიტორთა ცენტრში დაინერგება ინფორმაციის მიწოდების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, შემდეგ საკითხებზე: პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ბროშურები და სხვა, რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	-

		აუცილებლობის შესახებ; მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების შესახებ; სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის და მნიშვნელობის შესახებ.		პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების მაცნობის მიზნით.				
		2.10. დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);	წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ)	წელიწადში ორჯერ	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია მუნიციპალიტეტების ჩართულობით	-	2000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		2.11. სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა	2025-2026	ადმინისტრაციის შენობაში არსებობს სახიფათო ნარცენების შესაგროვებელი კუთხე	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
	3. აღდგენის (კომპოსტირების) ეფექტიანი მეთოდის დანერგვა	3.1. კომპოსტირების მეთოდის და შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამის დანერგვა ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან.	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან არსებობს კომპოსტირების უბანი, სადაც განთავსებულია საინფორმაციო დაფა, შესაბამისი ინსტრუქციით.	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	15000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები

		3.2. კომპოსტირების მცირე ზომის კომპოსტირების ყუთების დადგმა ცალკეულ ეკოტურისტულ ლოკაციაზე.	2027-2028	შესაბამის ეკოტურისტულ ლოკაციებზე განთავსებულია კომპოსტირების ყუთები	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	2000	200	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
	4. სეპარირებული ნარჩენების საბოლოო განთავსება-აღდგენის ღონისძიებების გატარება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად	4.1. კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით	2025-2026	კონტრაქტორებთან გაფორმებული ხელშეკრულების არსებობა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო		დამოკიდებულია კონტრაქტორი კომპანიის მოთხოვნებზე (შესაძლებელია ფინანსური სარგებელი)	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.	5. ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები ნარჩენების მართვის საკითხებზე	5.1. პარკის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ტრენინგის გზით - ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრენინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს	2025-2026	ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთი თანამშრომელი ფლობს გარემოსდაცვითი მმართველის სერთიფიკატს	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	1500	-	-
		5.2. ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე.	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ვიდეორგოლები, ბროშურები და სხვა,	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-

				რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების მაცნობის მიზნით.				
		5.3. ვიზიტორების ჩართვა და სწავლება პარკის ტერიტორიაზე დანერგილი ნარჩენების მართვის პროცესის სხვადასხვა ეტაპებზე, მათ შორის ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან გათვალისწინებული კომპოსტირების უბნის ფარგლებში დანერგილ პროცესებში	2025-2026	ვიზიტორების წლიური რაოდენობის მინიმუმ 5%-ს გავლილი აქვს შესაბამისი სწავლება და ცართული იყო სხვადასხვა აქტივობებში	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	-
		5.4. დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება სკოლების და მოსახლეობისათვის	2025 წლიდან, წელიწადში მინიმუმ ერთხელ	წელიწადში მინიმუმ ერთხელ ჩატარებულია საგანმანათლებლო ტურები	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია, მუნიციპალიტეტებტან თანამშრომლობით	-	-	-
		5.5. ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე დაბინძურების მაღალი რისკების მქონე ლოკაციების სიახლოვეს არსებულ დასახლებებში, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, კერძო ობიექტებში (მათ შორის საზოგადოებრივი კვების ობიექტები და სხვა) შესაბამისი	2025 წლიდან, აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე	შესაბამის ადგილებში დარიგებულია საინფორმაციო ბროშურები	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	-

		საინფორმაციო ბროშურების დარიგება;						
		5.6. ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ალგეთის ეროვნული ეროვნული პარკისა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;	2025	ალგეთის ეროვნული ეროვნული პარკისა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე განთავსებულია შესაბამისი ინფორმაცია	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	-
		5.7. დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით	2025 წლიდან, აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ	დასუფთავების აქციების ორგანიზება, წელიწადში ორჯერ	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	1000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		5.8. პარკის ტერიტორიის და მისი საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვა შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	2025-2026	მგრძნობიარე უბნები (პარაგრაფი 9.6.-ის მიხედვით) აღჭურვილია შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	5000	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
ნარჩენების მართვის პროცესის შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ და	6. ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა	6.1. წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვება	2025-2026	ადმინისტრაციას გააჩნია მონაცემები ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ	ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	-	-	-

10 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება

ნარჩენების მართვის გეგმის ეფექტიანად რეალიზებისათვის მნიშვნელოვანია მონიტორინგის სისტემის დანერგვა. ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტიანობის მონიტორინგმა უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- დაცული ტერიტორიების მოსაზღვრე ისტორიულად დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნების შემოწმება წელიწადში მინიმუმ ორჯერ;
- ნარჩენების მართვის დადგენილი წესებისა და მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი;
- ნარჩენების კონტეინერების ეფექტიანობის შეფასება აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე;
- კომპოსტირების უბნების ეფექტიანობის შეფასება წელიწადში ორჯერ;
- კონტეინერების მდგომარეობის შეფასება და დაზიანებული კონტეინერების მაქსიმალურად სწრაფად გამოცვლა (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- კონტეინერების ადგილმდებარეობის შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში ცვლილება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- კონტეინერების რაოდენობების შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საინფორმაციო ნიშნების მუდმივი მონიტორინგი და საჭიროებისამებრ, მათი შეკეთება/გამოცვლა/დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე).

წელიწადში ერთჯერ უნდა მოხდეს ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტურობის შეფასება და საჭიროების მიხედვით მისი კორექტირება. ნარჩენების მართვის გეგმის კორექტირებული ვერსია უნდა შეთანხმდეს სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან“ და საჭიროების შემთხვევაში განხილული უნდა იყოს მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან.

11 ძირითადი რეკომენდაციები

ალგეთის ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების ფარგლებში შემუშავებულია შემდეგი ძირითადი რეკომენდაციები:

- დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტური ღონისძიებების გატარება, რაც ძირითადად გულისხმობს კონტრაქტორებთან და ინვესტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში საკითხის გათვალისწინებას, ვიზიტორებისთვის ფასიანი მრავალჯერადი ინვენტარის შეთავაზების პრაქტიკის დანერგვას, ე.წ. მწვანე შესწყიდვების პრინციპის დანერგვას;
- ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი ღონისძიებების გატარება, რაც გულისხმობს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავების პროცესში აქტიურ ჩართულობას, მუნიციპალური კონტეინერების განახლების პროცესში მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო კომუნიკაციას, ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივ დანერგვას, ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრას და ნარჩენების გამოტანის ეფექტური მარშრუტების შერჩევას, დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების და ასევე მიმდებარე ტერიტორიების პერიოდულ დასუფთავებას, სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვას;
- კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით;

- ეკოგანათლებას და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს თანამშრომლების პერიოდულ ტრეინინგებს და ვიზიტორების სათანადო ინფორმირებას, საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზებას თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის, საინფორმაციო ბროშურების პერიოდულ დარიგებას, პარკის ტერიტორიის და მისი საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვას შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით;
- ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა, რაც გულისხმობს წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვებას და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას.

12 დანართები

დანართი 1 - სამუშაო შეხვედრის ოქმი

ოქმი

დაბა მანგლისი **29.03.2024**

სამუშაო შეხვედრა ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით

2024 წლის 29 მარტს, ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციულ შენობაში (მის. დაბა მანგლისი, კურორტის ქუჩა №4) გაიმართა სამუშაო შეხვედრა ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით.

შეხვედრის ფოტო საილუსტრაციო მასალა მოცემულია ქვემოთ.

შეხვედრას ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოს“ თანამშრომლები, ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის თანამშრომლები, პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“-ს წარმომადგენლები, შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (SIDA) წარმომადგენლები, მუნიციპალური დასუფთავების სამსახურის თანამშრომლები, ნარჩენების მართვის გეგმის ავტორი კომპანიის (შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“) თანამშრომლები და სხვა. შეხვედრის დროს მიმდინარეობა აუდიო ჩაწერა და ფოტოგადაღება.

საჯარო განხილვაში მონაწილეთა სია მოცემულია ქვემოთ.

შეხვედრა გახსნა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსმა, ქალბატონმა ნატა სულთანიშვილმა. მან ყურადღება გაამახვილა ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების მნიშვნელობაზე, რაც დაცული ტერიტორიების შენარჩუნებისა და დაცვის მიზნებს ემსახურება. ქალბატონმა ნატამ ხაზი გაუსვა ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვის აუცილებლობას.

შეკრებილ საზოგადოებას ნარცენების მართვის გეგმის საპრეზენტაციო მასალა გააცნო შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“-ს თანამშრომელმა სერგი სოფაძემ. მიმოხილული იქნა ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების მიზნები და ამოცანები, სამუშაო პროცესი და მეთოდოლოგია. ხაზი გაესვა, რომ ნარჩენების მართვის გეგმა მომზადებულია ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის, ასევე საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მოთხოვნების შესაბამისად.

პრეზენტაციის პროცესში წარმოდგენილი იქნა ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკა. განხილული იქნა კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში. რაც მთავარია ყურადღება დაეთმო ამ თვალსაზრისით სამიზნე დაცულ ტერიტორიებზე არსებულ პრობლემებსა და გამოწვევებს. დამსწრე საზოგადოებას მიეწოდა ინფორმაცია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების შესახებ.

შემოთავაზებული იქნა არსებული პრობლემების გამოსწორების გზები, ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ალტერნატივები. დასკვნით ნაწილში ყურადღება გამახვილდა ნარჩენების მართვის შემოთავაზებულ ღონისძიებებზე, მათ შორის ნარჩენების პრევენციის, შემცირების, ტრანსპორტირების, საბოლოო განთავსების ან აღდგენის მიმართულებით. დისკუსიის რეჟიმში წარიმართა საუბარი ნარჩენების მართვის პროცესში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის და თვითმმართველი ერთეულების კომპეტენციების შესახებ.

დასასრულს მომხსენებელმა მადლობა გადაუხადა დამსწრე საზოგადოებას და კიდევ ერთხელ ხაზი გაუსვა მათი მხრიდან შესაბამისი შენიშვნების, რეკომენდაციების და მოსაზრებების წარმოდგენის მნიშვნელობას ნარჩენების მართვის გეგმის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით.

პრეზენტაციის დასრულების შემდგომ შეხვედრა გადავიდა კითხვა-პასუხის რეჟიმში.

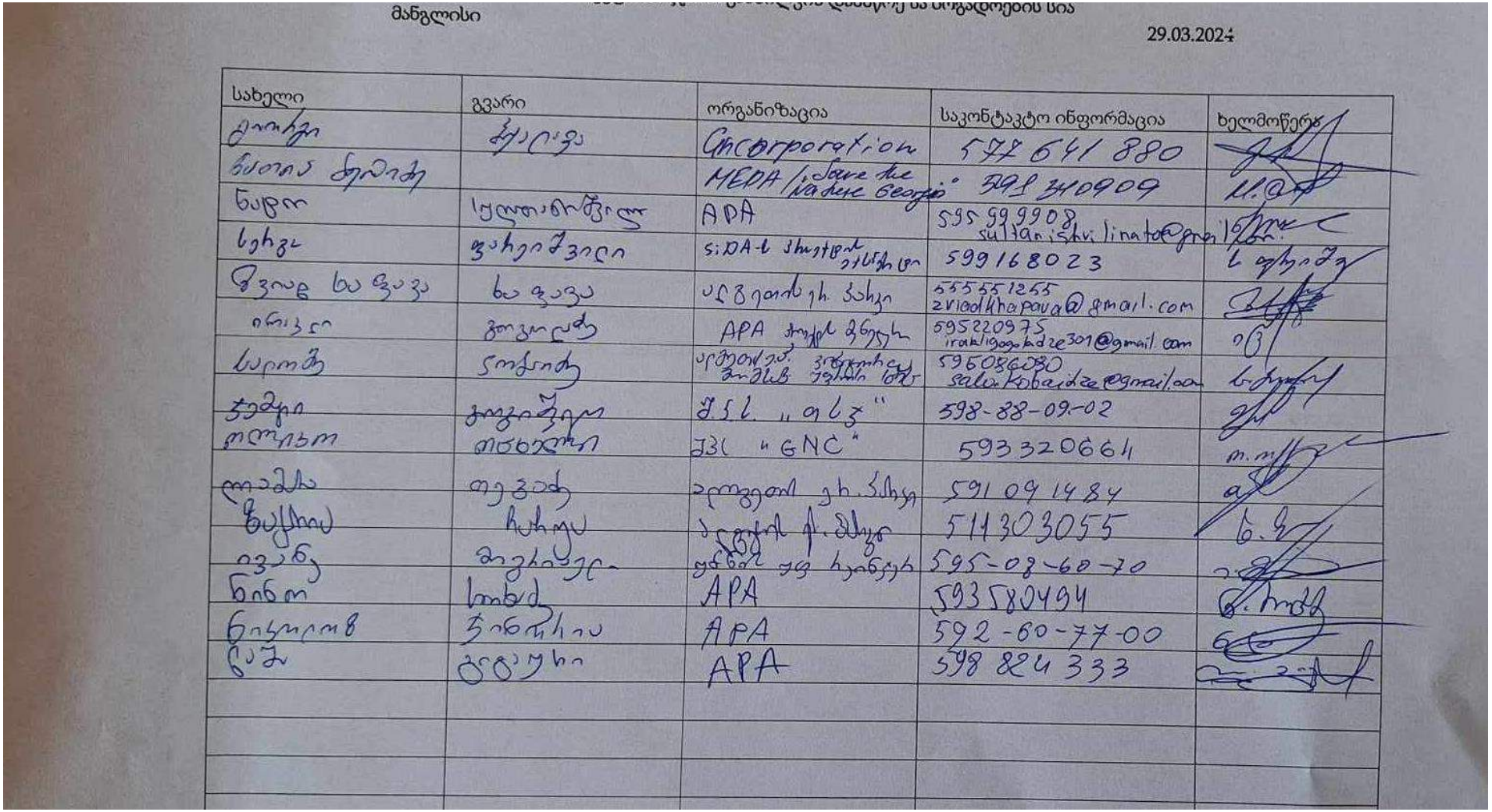
საჯარო განხილვის პროცესში დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ქვემოთ.

ფოტო საილუსტრაციო მასალა

ინფორმაცია შეხვედრაში მონაწილე პირთა შესახებ

მანგლისი

29.03.2024

სახელი	გვარი	ორგანიზაცია	საკონტაქტო ინფორმაცია	ხელმოწერა
[illegible]	[illegible]	[illegible]	577 641 880	
[illegible]		MEDIA Save the Nature Georgia	391 340909	
[illegible]	[illegible]	APA	595 99 99 08 sultanishvilinata@gmail.com	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	599168023	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	555551255 zvlodikhapava@gmail.com	
[illegible]	[illegible]	APA [illegible]	595220975 irakligogokhadze301@gmail.com	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	595086080 salakobaidze@gmail.com	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	598-88-09-02	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	593206611	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	591 09 14 84	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	511303055	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	595-08-60-70	
[illegible]	[illegible]	APA	593580494	
[illegible]	[illegible]	APA	592-60-77-00	
[illegible]	[illegible]	APA	598 824 333	

ინფორმაცია შეხვედრის დროს დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ

№	შეკითხვა/შენიშვნა/წინადადება	პასუხი/რეაგირება
1.	საჭიროა დოკუმენტის სატიტულო ფურცელზე წარმოდგენილი ლოგოების დაკორექტირება.	შენიშვნა გათვალისწინებულია.
2.	დაინტერესებულ მხარეების შესახებ ინფორმაცია (დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია) უნდა გადავიდეს დოკუმენტის საწყის (ზოგად) ნაწილში.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 3.
3.	მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობის პარაგრაფში რეკომენდაციის სახით უნდა აისახოს მიუდგომელ სოფლებში შეთავაზებული იყოს ე.წ. „ზარის პრინციპი“-ს დანერგვა, რაც გულისხმობს მოთხოვნის და გამოძახების შესაბამისად სპეც-მანქანის ასვლას და მოსახლეობის მიერ წინასწარ შეგროვილი ნარჩენების გამოტანას. ასევე ერთ-ერთი ვარიანტია დასაქმების ადგილობრივი პროგრამების ეფექტიანი გამოყენება, რომლის ფარგლებშიც მოხდება განსახილველ მაღალმთიან სოფლებში სოციალურად დაუცველი სტატუსის მქონე ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართვა ნარჩენების გამოტანის პროცესში.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 9.9.
4.	დოკუმენტში მკაფიოდ უნდა გაიმიჯნოს მუნიციპალიტეტების და დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის პასუხისმგებლობები ნარჩენების მართვის სფეროში. შესაძლებელია სხვადასხვა პროგრამების (მათ შორის გრანტები) ფარგლებში მოხდეს ამ ორ უწყებას შორის ეფექტიანი თანამშრომლობა, მათ შორის როგორც ტექნიკური რესურსების გაზიარების ასევე ფინანსური კუთხით	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 9.9.
5.	საჭიროა მოხდეს ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმაში (პარაგრაფი 10) წარმოდგენილი ვადების დაკორექტირება.	შენიშვნა ნაწილობრივ გათვალისწინებულია. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ცხრილში წარმოდგენილი ვადების განახლებისას მაქსიმალურად გათვალისწინებული უნდა იყოს ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს შეხედულებები.
6.	საჭიროა ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის (პარაგრაფი 10) დაკორექტირება, მათ შორის ტერმინი „ღონისძიებები“ შეიცვალოს „აქტივობებით“ და მკაფიოდ განისაზღვროს ამ აქტივობების ინდიკატორები.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 10.
7.	ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმაში (პარაგრაფი 10) ამორებული უნდა იყოს პუნქტი 1.2. (წყლის დისპენსერების გამოყენების პრაქტიკის დანერგვა), ვინაიდან ეს აქტივობა ნარჩენების მართვის გაუმჯობესების კუთხით ხელშესახები ეფექტის მომტანი ვერ იქნება.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 10.
2024 წლის 13 ივნისს გამართული სამუშაო შეხვედრა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლებთან		
8.	ნარჩენების მართვის გეგმის პროექტი შესაბამისობაში უნდა იყოს ნარჩენების მართვის კოდექსისა და ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია (2016-2030) და ეროვნული სამოქმედო გეგმის (2022-2026) მოთხოვნებთან.	დოკუმენტის მომზადრების პროცესში შეძლებისდაგვარად გათვალისწინებული იქნა აღნიშნული დოკუმენტების მოთხოვნები. მათ შორის

		ნარჩენების კლასიფიკაცია მოხდა აღნიშნული დოკუმენტების შესაბამისად. ასევე გათვალისწინებული იქნა დოკუმენტში წარმოდგენილი მოთხოვნები ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ეტაპზე.
9.	მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, რომ ალგეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა არ აღემატებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სამოქმედო გეგმის 5 წლიან ვადას.	შენიშვნა გათვალისწინებულია იხ. დპარაგრაფი 4.
10.	ნარჩენების მართვის გეგმაში მოცემული უნდა იქნას ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული კონკრეტული ქმედებები შესრულების ვადების მითითებით. ასევე, წარმოდგენილი უნდა იყოს კონკრეტული ქმედებები ვიზიტორთა მხრიდან ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების პრევენციის (კონტეინერებით უზრუნველყოფა, საინფორმაციო დაფა/აბრა და სხვ.) ღონისძიებების შესახებ.	აღნიშნული საკითხები განხილულია შემდეგ პარაგრაფებში: 9 და 10.
11.	გეგმის პროექტის თანახმად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადება და საჭიროების შემთხვევაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება) დაეკისრება. ამასთან დაკავშირებით, გაცნობებთ, რომ ნარჩენების მართვის კოდექსის მე-7 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, ნარჩენების წარმომქმნელი და ნარჩენების მფლობელი ვალდებული არიან, ნარჩენები თავად დაამუშაონ ან შეგროვების, ტრანსპორტირებისა და დამუშავების მიზნით გადასცენ შესაბამისი უფლების მქონე პირებს ამ კოდექსისა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების შესაბამისად.	შენიშვნა გათვალისწინებულია ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადების საკითხი დარეგულირდება სააგენტოს და ინვესტორს/ მშენებელ კომპანიას შორის გაფორმებული შიდა ხელშეკრულრების საფუძველზე. ნებისმიერ შემთხვევაში ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება მოხდება სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს სახელით.
12.	ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის თანახმად ნარჩენების მართვა ხორციელდება 4 ძირითადი პრინციპის შესაბამისად: „უსაფრთხოების წინასწარი ზომების მიღების პრინციპი“, „დამბინძურებელი იხდის“ „სიახლოვის პრინციპი“ და „თვითუზრუნველყოფის პრინციპი“. ხოლო, პროექტში მითითებული პრინციპი - კანონმდებლობით განსაზღვრული არ არის.	„გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ ტერმინი რაიმე პირდაპირ კავშირიში არ არის ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის ძირითად პრინციპებთან. ეს ტერმინი ხშირად გხვდება სხვა ანალოგიური ობიექტებისთვის მომზადებულ ნარჩენების მართვის გეგმებში. ტერმინი უბრალოდ მიანიშნებს, რომ ვიზიტორების მიერ მოხდება საკუთარი ნარჩენების გამოტანა და არ მოხდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის განთავსება.
13.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნარჩენების კოდები და მათი განთავსების/აღდგენის	ალგეთის ადმინისტრაციის მართვას

	კოდები	დაქვემდებარებულ დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების კოდები, ასევე განთავსების/აღდგენის კოდები მოცემულია ცხრილებში 6.1.1. და 9.4.1.
14.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს იმ სავარაუდო კომპანიების ჩამონათვალი, რომლებსაც გადაეცემა ნარჩენები შემდგომი აღდგენა-განთავსების მიზნით.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 9.4., ცხრილი 9.4.1.